

Nr 184.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer m. m.; given Stockholms slott den 20 februari 1926.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Viktor Larsson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 20 februari 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Larsson anför:

Hos Kungl. Maj:t föreligger förslag till omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer. Vidare hava inkommit åtskilliga framställningar om inrättande av nya befattningar eller ändrad löneställning för redan befintliga befattningar vid nyssnämnda verk. Nu berörda frågor synas lämpligen böra avgöras i ett sammanhang, och torde jag till en början få till behandling upptaga frågan angående

Omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer.

Inledning.

Genom avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, vilket reglemente trädde i kraft den 1 juli 1920, blevo föreståndarna för postkontoren samt för telegrafverkets och statens järnvägars stationer i likhet med övriga ordinarie tjänstemän vid ifrågavarande verk inordnade i den för de olika verken gemensamma löneskalan. För statens järnvägar bibehölls därvid den dåvarande klassindelningen av föreståndarbefattningarna, under det beträffande post- och telegrafverken vissa förändringar i nämnda hänseende genomfördes.

Vid lönefrågans behandling framhöllo såväl kommunikationsverkens lönekommitté som ock vederbörande departementschef, att sammanförandet av föreståndarbefattningarna på antytt sätt i en gemensam löneskala förutsatte en omklassificering av trafikanstalterna vid berörda tre verk efter så vitt möjligt enhetliga grunder, som dock borde lämna rum för beaktande av varje verks säregna förhållanden. För post- och telegrafverkens del erfordrades en omklassificering jämväl på grund av de organisatoriska förändringar, som ägt rum i samband med löneregleringen, samt, beträffande telegrafverket, även på grund av uppbördsprovisionens borttagande. I avvaktan på en dylik omklassificering, för vilken för det dåvarande tillräckligt utredningsmaterial ej förelåg, bestämdes vid 1919 års riksdag, i enlighet med departementschefens förslag, antalet föreståndarbefattningar, i den mån det samma föll under riksdagens prövning, utan annan förändring i dåvarande antal än som betingades av de beslutade förändringarna i klassindelningen för post- och telegrafverkens del. Därvid förutsattes, att klassificeringsfrågan för sistnämnda två verk skulle inom den närmaste tiden ånyo upptagas, under det att beträffande statens järnvägar denna fråga i viss mån ställdes på framtiden.

Genom brev den 19 juni 1919 anbefalldes Kungl. Maj:t generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen att avgiva förslag till de ändringar i fråga om klassificeringen av postkontoren respektive telegrafstationerna, som kunde föranledas av den nya löneregleringen. Över de av verksstyrelserna i anledning härav avgivna förslagen yttrade sig kommunikationsverkens lönenämnd den 28 januari 1920.

Lönenämnden framlade därvid ett förslag till omklassificering av postkontoren och telegrafstationerna, vilket förslag nämnden på anförda skäl betecknade såsom provisoriskt. Beträffande postverket förelåg nämligen enligt lönenämndens mening ett synnerligen trängande önskemål, att frågan om personalförhållandena vid verkets anstalter av olika slag upptoges till allsidig och ingående utredning. Förr än resultatet av en dylik utredning föreläge, syntes någon verkligt tillförlitlig grund icke kunna erhållas för en mera definitiv klassindelning av föreståndarbefattningarna vid detta verk. Vidkommande telegrafstationerna var lönenämnden av den uppfattningen, att

vid en eventuellt uppkommande fråga om omklassificering av stationerna vid statens järnvägar kravet på åvägabringande på förevarande område av största möjliga likställighet de olika verken emellan åter med kraft skulle komma att göra sig gällande.

I en den 12 mars 1920 avlåten proposition, nr 243, underställde Kungl. Maj:t berörda fråga riksdagens prövning. I enlighet med departementschefens mening anslöt sig Kungl. Maj:t därvid till lönenämndens förslag i fråga om genomförandet av en provisorisk omklassificering vid telegrafverket, under det postverkets klassificeringsfråga ansågs böra göras till föremål för ytterligare utredning innan förslag i ämnet framlades för riksdagen. I detta hänseende anförde departementschefen, bland annat, att det i samband med en dylik förnyad utredning vore av vikt att vinna klarhet angående frågan, huruvida över huvud överkvalificerad arbetskraft i någon större utsträckning användes vid postverket, varför jämväl en utredning i sistnämnda ämne borde verkställas. För att underlätta genomförandet av de förändringar i fråga om postkontorens indelning, vartill en blivande utredning kunde giva anledning, syntes lämpligt, att föreståndarbefattningar vid inträffande vakanser tills vidare tillsattes allenast på förordnande.

I skrivelse den 11 juni 1920 (nr 350) anmälde riksdagen, bland annat, att Kungl. Maj:ts förslag angående klassificeringen av telegrafverkets stationer blivit av riksdagen bifallet. Tillika förklarade sig riksdagen dela den av föredragande departementschefen uttalade uppfattningen, att klassificeringsfrågan för postverkets del borde underkastas förnyad utredning, därvid ledigblivna postmästarbefattningar borde tillsättas endast på förordnande.

Vid föredragning av riksdagens berörda skrivelse den 30 juni 1920 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommunikationsverkens lönenämnd att efter allsidig förnyad utredning till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande en så vitt möjligt enhetlig klassificering av postkontoren samt telegraf- och järnvägsstationerna.

Vidare förordnade Kungl. Maj:t, att postmästartjänster vid inträffande vakanser tills vidare skulle tillsättas allenast på förordnande. Beträffande avlöningen vid dylika förordnanden medgav Kungl. Maj:t genom brev den 10 september 1920, att tjänsteman, vilken i anledning av nyssnämnda beslut förordnats att tills vidare uppehålla vakant postmästartjänst, finge under tiden för förordnandet av generalpoststyrelsen tilldelas samma löneförmåner, som skulle tillkommit honom, därest han varit konstituerad å tjänsten, dock med avdrag av så stort belopp att det, jämte å av tjänstemannen innehavd ordinarie befattning belöpande avgifter för egen samt änke- och pupillpensionering, motsvarade beloppet av dylika avgifter för den av honom på förordnande innehavda postmästartjänsten. Vad sålunda stadgats skulle, därest styrelsen så prövade lämpligt, äga motsvarande tillämpning å tjänsteman, som med anledning av förordnande av ovan angivet slag för ordinarie befattningshavare i succession på förordnande uppehölle ordinarie tjänst. Samtidigt förklarade Kungl. Maj:t, att sålunda förordnad tjänsteman skulle vara skyldig underkasta sig de bestämmelser i fråga om tillgodoräknande av för-

ordnandet för placering i löneklass, som i samband med blivande ny klassificering av postkontoren kunde komma att av Kungl. Maj:t framdeles meddelas.

I enlighet med de önskemål, som under klassificeringsfrågans behandling och även tidigare framkommit, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 24 augusti 1920 åt en kommitté — vilken antog benämningen 1920 års postkommitté och sedermera ersattes av 1923 års postkommitterade — att, i enlighet med av chefen för kommunikationsdepartementet till statsrådsprotokollet för samma dag angivna grunder, verkställa utredning och avgiva förslag bland annat rörande förekomsten av överkvalificerad arbetskraft inom postverkets olika förvaltningar samt i vad mån och på vad sätt denna arbetskraft kunde ersättas med efter arbetets art lämpad arbetskraft.

Kommitterade avgåvo den 31 maj 1923 utlåtande och förslag angående revision av vissa personalförhållanden vid postverket. Över detta förslag, som berör åtskilliga spörsmål av betydelse för frågan om postanstalternas klassificering, avgåvos yttranden av generalpoststyrelsen samt kommunikationsverkens lönenämnd.

Med skrivelse den 26 september 1925 har lönenämnden till fullgörande av sitt den 30 juni 1920 erhållna uppdrag överlämnat förslag till klassificering av trafikanstalterna vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar.

Lönenämnden anför därvid inledningsvis, att vid den tidpunkt, då nämnden erhållit sitt ifrågavarande uppdrag, trafikrörelsen vid de olika kommunikationsverken, särskilt vid statens järnvägar, ännu icke tillnärmelsevis uppnått jämviktsläge efter kristidens omkastningar. Från järnvägsstyrelsens sida hade ock framhållits, att frågan om järnvägsstationernas omklassificering borde upptagas i full utsträckning först när till grund för beräkningarna kunde läggas trafikfaktorerna för sådan tidsperiod, under vilken normala förhållanden kunde anses hava varit rådande. Då vidare klassificeringsfrågan i åtskilliga avseenden syntes nämnden stå i samband med arbetsuppgifter, som anförtrots åt 1920 års postkommitté, hade nämnden ansett sig böra före klassificeringsproblemets upptagande till definitiv behandling avvakta dels inträdandet av mera stabila förhållanden särskilt i fråga om järnvägstrafiken men även beträffande rörelsen vid post- och telegrafverken och dels de förslag och utredningar, som kunde komma att framläggas av postkommitterade. Sedan dessa kommitterade under år 1923 avgivit sitt betänkande och efter det omständigheterna även i övrigt ansetts medgiva åstadkommandet av ett tillfyllestgörande utredningsmaterial för klassificeringsfrågans fullständiga behandling, hade nämnden ansett sig böra fullfölja ifrågavarande ärende. Det av nämnden nu framlagda förslaget hade utarbetats efter samråd med sakkunniga inom vederbörande verk och hade erhållit sin slutliga utformning efter det representanter för åtskilliga därav berörda personalorganisationer beretts tillfälle att med lönenämnden överlägga i frågan. Till grund för lönenämndens beräkningar låge i huvudsak trafikrörelsen under år 1923, men hade i vissa fall, där sådant varit möjligt, hänsyn tagits jämväl till rörelsens storlek under år 1924.

I ärendets handläggning inom lönenämnden hava deltagit nämndens ordförande Ekman samt ledamöterna Eriksson, Gärde, N. A. Nilsson, P. Nilsson och Wallin samt suppleanten Petrelius. Den sistnämnde har avgivit särskilt yttrande, vilket ledamoten Wallin till viss del biträtt.

Över lönenämndens förslag hava yttranden avgivits av styrelserna för ifrågavarande tre verk, varjämte åtskilliga framställningar inkommit från personalorganisationer m. fl.

Innan jag härefter närmare ingår på lönenämndens förslag och i anledning därav avgivna yttranden, torde jag i korthet få redogöra för hittills tillämpade klassificeringsgrunder vid ifrågavarande verk.

Hittills tillämpade klassificeringsgrunder.
Postverket.

Beträffande postverket utarbetades av 1907 års postkommission vissa klassificeringsgrunder, vilka i huvudsak överensstämde med redan tidigare antagna principer och som tillämpades vid en år 1910 genomförd reglering. Sedermera föreskrev Kungl. Maj:t genom brev den 23 oktober 1914, att allmän omreglering av postkontorens klassindelning skulle äga rum vart femte år från och med år 1910 räknat. Jämväl vid en i enlighet härmed år 1915 verkställd reglering kommo de av 1907 års postkommission föreslagna grunderna till tillämpning, dock med vissa av poströrelsens utveckling föranledda jämkningar. Sistnämnda reglering innebar emellertid allenast en mindre rubbning av då bestående förhållanden.

Enligt ifrågavarande grunder ordnades postkontoren inbördes efter en poängberäkning, därvid hänsyn togs till vissa faktorer, som skulle uttrycka rörelsens storlek vid de olika kontoren med särskilt avseende fästas vid föreståndarens arbete och ansvar. För varje fullt tal av den storlek, som i det följande anges för en var av där upptagna faktorer, tilldelades vederbörande kontor en poäng:

	Enhetstal.
1) Antalet avgångna oassurerade brevpostförsändelser samt numerexemplar av abonnerade tidningar vid postkontoret	100,000
2) Antalet avgångna oassurerade postsaksförsändelser och postanvisningar vid postkontoret och underlydande postanstalter	10,000
3) Antalet avgångna rekommenderade försändelser och oassurerade paket vid postkontoret	10,000
4) Antalet avgångna assurerade försändelser vid postkontoret	1,000
5) Avgångna assurerade försändelsers angivna värde vid postkontoret	1,000,000
6) Antalet ankomna värdeförsändelser vid postkontoret	10,000
7) Antalet utbetalade postanvisningar vid postkontoret och underlydande postanstalter	10,000
8) Inbetalade postanvisnings- och prenumerationsmedel vid postkontoret och underlydande postanstalter	100,000
9) Utbetalade postanvisnings- och tidningsmedel vid postkontoret och underlydande postanstalter	100,000
10) Bestridda omkostnader (såsom avlöningar, hyror etc.)	10,000
11) Postkontorets egen uppbörd av frankotecken och avgifter för utgivarekorsband, $\frac{1}{3}$ av underlydande postanstalters frankoteckensuppbörd, $\frac{1}{2}$ av influtna befodrings- m. fl. avgifter för tidningar	1,000
12) Underlydande personal vid postkontoret och inom det underlydande postområdet	3

I det klassificeringsförslag, som av generalpoststyrelsen framlades med anledning av den 19 juni 1919 erhållet uppdrag, anförde styrelsen bland annat, att den funnit gällande grunder mera invecklade än som krävdes för åstadkommande av en rättvis jämförelse av postkontoren sinsemellan. Hos styrelsen verkställda utredningar hade nämligen ådagalagt, att flera av de förenämnda faktorerna stode i ett synnerligen jämnt förhållande till andra vid samtliga postkontor eller, med andra ord, att deras medräknande visserligen ökade poängsummorna men icke åstadkomme annat utslagsgivande resultat än det, som skulle vunnits, även om dessa faktorer lämnats åsido. I anslutning till denna uppfattning hade styrelsen uppgjort berörda klassificeringsförslag på grundval av en poängberäkning, omfattande allenast fem faktorer.

De av generalpoststyrelsen sålunda föreslagna klassificeringsgrunderna följdes jämväl i huvudsak av lönenämnden i dess klassificeringsförslag av den 28 januari 1920. Dock hade nämnden därvid företagit en väsentlig förskjutning av de utav styrelsen uppdragna gränserna mellan de olika klasserna i sådan riktning, att nämndens förslag i jämförelse med vad då gällde och vad av styrelsen ifrågasatts kom att innebära en nedflyttning i klass av ett stort antal kontor.

Såsom förut nämnts genomfördes emellertid vid 1920 års riksdag ingen förändring beträffande postkontorens klassificering. För dessa anstalter gäller därför fortfarande i huvudsak 1915 års klassificering med de förändringar däri, som beslutades år 1919 och som föranleddes därav, att i 1919 års avlöningsreglemente upptogs en ny klass, överpostmästare, samt att de förutvarande klasserna 1 A och 1 B samt 2 A och 2 B sammanfördes till klass 1 respektive klass 2.

I samband härmed må erinras, att i 1919 års avlöningsreglemente infördes en ny manlig befattning, stationsmästare, avsedd såsom föreståndare för ett nytt slag av postanstalter av enklare typ än postkontoren, nämligen postexpeditioner. Från och med den 1 juli 1922 inrättades vidare kvinnliga stationsmästarbefattningar av klass 2 och 3. Samtidigt förändrades benämningen för den manliga stationsmästarbefattningen till stationsmästare av klass 1. Från och med den 1 juli 1925 äro samtliga ifrågavarande stationsmästarbefattningar under oförändrad benämning inordnade i den nya för män och kvinnor gemensamma löneskalan.

I fråga om postförsändelsers mottagande från och utlämnande till allmänheten äro postexpeditioner likställda med postkontor, men äro de i vissa andra avseenden underställda postkontor.

I detta sammanhang kan nämnas, att 1923 års postkommitterade i sitt den 31 maj 1923 avgivna betänkande uppdragit vissa riktlinjer för postkontorens klassificering och därvid ansett att hänsyn borde tagas huvudsakligen till allenast tre faktorer.

Innebörden av den från och med den 1 juli 1920 genomförda regleringen, såvitt den avser postmästarbefattningar, vilkas antal fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen, framgår av följande sammanställning.

<i>Enligt 1919 års stat.</i>	<i>Enligt stat, gällande från och med den 1 juli 1920.</i>
	Överpostmästare 3
Postmästare av klass 1 A 11	Postmästare av klass 1 31
» » » 1 B 23	
» » » 2 A 15	
» » » 2 B 28	
	» » » 2 43

Den avgörande faktorn vid *telegrafstationernas* klassificering var från början huvudsakligen den å vederbörande station inflytande uppbörden. Betydelsen av denna faktor modifierades dock i en del särskilda fall av mera lokala eller tekniska hänsyn. Någon principiell ändring härutinnan åstadkoms icke vid den år 1907 vidtagna omorganisationen av telegrafverket, i samband varmed ny klassindelning fastställdes på grundval av 1905 års uppbördsförhållanden. Denna klassindelning var — med allenast mindre förändringar, såsom i sammanhang med nyinrättande och indragning av stationer — gällande intill den vid det nya lönesystemets införande år 1920 företagna klassificeringen. Att 1907 års klassindelning kunnat äga bestånd under en så relativt lång tid torde hava sin förklaring i den speciella avlöningsform, som tidigare gällde för telegrafverkets stationsföreståndare, i det att uppbördsprovisionen, vilken för dessa tjänstemän ersatte tjänstgöringspenningarna, automatiskt anslöt sig till uppbördens storlek och sålunda, oberoende av stationens klass, gav föreståndaren ett direkt vederlag för den ökning i arbete och ansvar, som medföljde stationens tillväxt.

Genom 1919 års avlöningsreglemente genomfördes, såsom förut nämnts, viss omgruppering av föreståndarklasserna. De manliga föreståndarna utgjordes dessförinnan av dels telefon- och telegrafdirektörer, de sistnämnda av två grader, dels ock telegrafkommissarier av fyra lönegrader. Enligt 1919 års avlöningsreglemente blevo de två graderna telegrafdirektörer sammanslagna till en grad samt den högsta kommissariegraden uppdelad i två grader. Frånsett telefon- och telegrafdirektörerna kommo sålunda de övriga manliga stationsföreståndarna att utgöra fem klasser, benämnda telegrafkommissarier av klass 1 A respektive klass 1 B, klass 2, klass 3 och klass 4.

Av kvinnliga stationsföreståndarbefattningar funnos år 1919 tre grader, under det i det nya avlöningsreglementet av samma år upptogos allenast två dylika befattningar, telegrafkommissarier av klass 5 och klass 6.

Samtliga ifrågavarande befattningar äro från och med den 1 juli 1925 under oförändrad benämning upptagna i den nya gemensamma löneplanen.

Vid uppgörandet av det förslag till ändrad klassificering av telegrafstationerna, som föranleddes av 1919 års lönereglering, hade telegrafstyrelsen tagit hänsyn — förutom till uppbörden — även till storleken av det totala arbete, som vederbörande station hade att utföra, vidare till omfattningen och svårighetsgraden av det lednings- och apparatunderhåll, som ombesörjdes av den under stationsföreståndarens befäl och ledning stående reparatörpersonalen, samt slutligen till landsnätens storlek och understationernas antal och betydelse ur arbets- och förvaltningssynpunkt. Sedan den inbördes ordningen mellan stationerna enligt dessa principer blivit fastställd, hade gränserna mellan de olika klasserna uppdragits med ledning av den allmänna kännedom, styrelsen ägde i fråga om stationernas absoluta storlek och de krav, som ställdes på föreståndarnas duglighet och omdömesförmåga. Härvid hade särskilt aktgivits på att kommissarietjänsterna skulle komma i ett rätt avvägt förhållande till de övriga i avlöningsreglementets tjänsteförteckning upptagna trafikbefattningar, med vilka de vore närmast att jämföra.

De av telegrafstyrelsen föreslagna huvudgrunderna lades jämväl till grund för 1920 års klassificering (prop. 243/1920). Vissa jämkningar skedde emellertid beträffande gränserna mellan de olika föreståndarklasserna för avvägbringande av större likställighet med statens järnvägar.

Innebörden av den från och med den 1 juli 1920 genomförda regleringen, såvitt den avser befattningar, vilkas antal fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen, framgår av följande sammanställning:

För belysande av vissa av lönenämnden i föreliggande förslag använda och i det följande omnämnda beräkningsgrunder, angives i nedanstående tablå den löneställning, som enligt de från och med den 1 juli 1925 gällande avlöningsbestämmelser intages av ifrågavarande föreståndargrupper. För varje grupp återgives det i gällande stat upptagna antalet befattningar.

Löne- grad	Begy- n- n- sel- lön å A-ort	Postverket		Telegrafverket		Statens järnvägar	
		Befattning	Antal	Befattning	Antal	Befattning	Antal
26	7,140	Överpostmästare	3	Telegrafkommissarie av klass 1 A	5	Överinspektor	3
24	6,300	Postmästare av klass 1	31	Telegrafkommissarie av klass 1 B	17	Stationsinspektor av klass 1	13
22	5,520	Postmästare av klass 2	43	Telegrafkommissarie av klass 2	21	Stationsinspektor av klass 2	33
20	4,860	Postmästare av klass 3	85	Telegrafkommissarie av klass 3	14	Stationsinspektor av klass 3	37
18	4,260	Postmästare av klass 4	81	Telegrafkommissarie av klass 4	11	Stationsinspektor av klass 4 A	62
17	3,960	—	—	Telegrafkommissarie av klass 5	42	—	—
16	3,660	—	—	—	—	Stationsinspektor av klass 4 B Stationsmästare av klass 5	5 114
15	3,450	—	—	Telegrafkommissarie av klass 6	32	—	—
12	2,880	Stationsmästare av klass 1	14	—	—	Stationsmästare av klass 6	235
8	2,340	—	—	—	—	Stationsmästare av klass 7	14
7	2,220	Stationsmästare av klass 2	22	—	—	—	—
5	1,980	Stationsmästare av klass 3	17	—	—	—	—

Det av lönenämnden nu framlagda klassificeringsförslaget karaktäriseras av en strävan att finna ett sådant på rationella grunder uppbyggt system för klassificering av ifrågavarande trafikanstalter, att detsamma i sina huvuddrag kan tillämpas vid samtliga de tre verken, men därjämte lämnar rum för beaktande av de olika verkens speciella organisations- och verksamhetsformer. Vid den i berörda syfte verkställda utredningen har lönenämnden, enligt vad densamma i sin föreliggande skrivelse framhållit, utgått från, att de inom varje särskilt verk hittills tillämpade klassificeringsgrunderna, i vad de avsåge hänsynstagande till vissa trafikfaktorer och deras inbördes värdesättning, icke borde undergå annan förändring än som betingades av utvecklingen inom verket självt. Nämnden har nämligen icke funnit möjligt att

Löne-
nämndens
förslag till
klassi-
ficerings-
grunder

åstadkomma någon på objektiva och reella grunder vilande värdesättning av de avgörande trafikfaktorerna vid ett verk i förhållande till motsvarande faktorer vid de andra verken. En dylik jämförande värdesättning av trafikfaktorerna vid de olika verken har nämnden ej heller ansett såsom en nödvändig förutsättning för en klassificering, där man, såsom nu är fallet, har att utgå från den fastslagna grupperingen av befattningarna i gemensamma lönegrader.

Den åsyftade enhetligheten i förenämnda avseende har lönenämnden ansett sig kunna vinna genom att beträffande samtliga verken tillämpa vissa gemensamma huvudgrunder, vilka kunna sammanfattas sålunda:

Inom varje verk ordnas trafikanstalterna i löpande följd med tillämpning av poängskalor, olika för de olika verken, men med den gemensamma uppgiften att för varje tillkommande enhet på skalan angiva en för samma skala likformig stegring av stationsföreståndarens arbete och ansvar. Å dessa skalor bestämmas gränserna mellan de olika klasserna med tillämpning av en för verken gemensam eller till ett enhetligt resultat ledande princip.

Vid den närmare utformningen av dessa huvudgrunder har nämnden byggt på ett närmast för statens järnvägar utarbetat system, vilket i allt väsentligt använts även vid postkontorens klassificering och därjämte i vissa huvuddrag kunnat tillämpas för telegrafverkets del. Med hänsyn härtill torde det vara lämpligt att i detta sammanhang först redogöra för systemets tillämpning beträffande statens järnvägar.

Statens
järnvägar.

Mot det nuvarande klassificeringssystemet beträffande statens järnvägar har lönenämnden huvudsakligen anmärkt, dels att detsamma icke toge hänsyn till, att en allt efter stationens storlek mycket varierande del av arbetet utfördes av de tjänstemän, som vore stationsföreståndarens hjälpare vid stationsledningsarbetets utförande, varför det icke vore möjligt att med anlåtande enbart av de upprättade indexskalorna omvärdera ett visst masstal för en trafikfaktor till ett tal, angivande vederbörande stationsföreståndares arbete och ansvar, dels ock att gränserna mellan de olika klasserna icke nu uppdroges efter vissa bestämda normer utan mer eller mindre godtyckligt, allenast med ledning av praktisk erfarenhet.

Enligt det system, som lönenämnden lagt till grund för sitt förslag beträffande statens järnvägar, lämnas de hittills använda beräkningsgrunderna för fastställandet av en stations sammanlagda trafiktal (exponentsumma) — d. v. s. bestämmandet av vissa faktorer för de arbets- och ansvarsområden, som i allmänhet falla in under stationstjänsten, och dessas avvägande i förhållande till varandra — i huvudsak orubbade, men såsom en huvudsynpunkt tillkommer strävandet att söka finna för varje station relativt riktiga siffermässiga uttryck för, å ena sidan, det på stationen förekommande totala stationsledningsarbetet och, å andra sidan, den därstädes för ändamålet tillgängliga arbetskraften. *Av förhållandet mellan dessa båda tal har ansetts framgå den på stationsföreståndaren fallande delen av det arbete och det ansvar, varom här är fråga.*

Beträffande systemets närmare innebörd må nämnas följande:

För erhållande av ett enhetligt uttryck för det på en station förekommande stationsledningsarbetet har man till en början att fastslå de olika trafikfaktorernas värde med hänsyn till nämnda arbete. Den inbördes värdesättning av de olika faktorerna, som ägt rum enligt det nuvarande klassificerings-

systemet, har icke ansetts för ändamålet tillfyllest. Vid en granskning av det nuvarande systemet har lönenämnden emellertid funnit, att de använda faktorerna med tillämpning av vissa angivna reduktionstal för de olika faktorerna kunna sammanföras till en gemensam skala. Beträffande det härvid använda tillvägagångssättet torde få hänvisas till handlingarna.

Med tillämpning av ovannämnda reduktionstal för de olika faktorerna erhålles för varje station ett *trafiktal*, som angiver den stationen påvilande sammanlagda arbets- och ansvarsbördan och som jämväl ansetts kunna tjäna som uttryck för det totala stationsledningsarbetet.

För utförandet av stationsledningsarbetet å en viss station stå till förfogande dels stationsföreståndaren därstädes och dels å stationen placerade tjänstemän med sådan tjänsteställning och utbildning, att de äro kvalificerade att härvid lämna stationsföreståndaren biträde. Till dylika kvalificerade tjänstemän har nämnden vid statens järnvägar hänfört tjänstemän i nuvarande 10:e och högre lönegrader. Betydelsen av dessa tjänstemän för stationsledningsarbetet har emellertid ansetts olika allt efter vederbörandes tjänsteställning och kvalifikationer. Ett uttryck för denna relativa betydelse har lönenämnden ansett sig kunna vinna genom att taga hänsyn till skillnaden i avlöning för vederbörande befattningshavare. Nämnden har därvid utgått från skillnaden mellan lägsta löneklassen å A-ort för å ena sidan 8:e lönegraden (befattning i 9:e lönegraden förekommer ej vid statens järnvägar) och å andra sidan 24:e lönegraden (stationsinspektör av klass 1) samt den procentuella andel av berörda skillnad, som motsvarar löneökningen, sedd i förhållande till 8:e lönegraden, för en var av de i ledningsarbetet deltagande tjänstemännen. Med denna utgångspunkt och med vissa av särskilda förhållanden föranledda jämkningar angiver nämnden vederbörandes betydelse för ledningsarbetet genom följande jämförelsetal:

bangårdsmästare, förste kontorsbiträde	0.06
stationsskrivare	0.14
förste stationsskrivare	0.41
förste telegrafist	0.41
underinspektör	0.64
expeditionsföreståndare	0.71

Därest vederbörande stationsföreståndares arbete betecknas med talet 1, kan med anlitande av nyss återgivna jämförelsetal för varje station uträknas ett »*ledningstal*», som angiver omfattningen av den arbetskraft, vilken å stationen står till förfogande för stationsledningsarbetets utförande. Den kvot, som erhålles vid division av trafiktalet med ledningstalet, angiver enligt nämndens mening, huru mycket stationsledningsarbete, som kommer på varje enhet av ledningstalet. Då enheten användes för att beteckna stationsföreståndaren, skulle sålunda nämnda kvotall utgöra ett uttryck för det arbete och ansvar, som ur stationsledningsarbetets synpunkt påvilas vederbörande stationsföreståndare.

Förenämnda trafiktal för en station har emellertid ansetts giva uttryck endast för det stationsledningsarbete, som är direkt beroende av masstalen för de olika faktorerna, och skulle sålunda icke angiva det särskilda ansvar och arbete, som påvilas stationsföreståndaren såsom i främsta rummet ansvarig för trafikarbetets jämna gång. Detta arbete betecknas av nämnden som stationsföreståndarens *allmänna inspektionsarbete*. För ernående av en riktig uppfattning om den vederbörande stationsföreståndare påvilande ansvarsbördan har man i enlighet härmed att till ovannämnda kvotall lägga ett poängtal, angivande värdet av det allmänna inspektionsarbetet. Av verkställd utredning har nämnden funnit, att det allmänna inspektionsarbetet

står i direkt proportion till ledningstalet, beräknat utan hänsyn till stationsföreståndaren själv, och att inspektionsarbetet för varje enhet av sålunda beräknat ledningstal ungefärligen kan angivas genom poängtalet 14.

Vidare har nämnden ansett, att vid bestämmandet av stationsföreståndarens arbete och ansvar även bör komma i betraktande, huruvida nattjänst till mera avsevärd omfattning förekommer. Nämnden har emellertid icke funnit anledning att genom en särskild poängberäkning värdesätta det stationsledningsarbete, som utföres nattetid, utan ansett tillräckligt att i de fall, då så prövats skäligt med hänsyn till nattjänstens omfattning, höja det för stationsföreståndaren erhållna kvottalet med 5 % eller i vissa fall 10 %. Med nattjänst har därvid förståtts endast sådant stationsarbete, som utföres mellan kl. 11 e. m. och kl. 5 f. m.

Stationsföreståndarens arbete och ansvar skulle sålunda enligt föreliggande förslag siffermässigt uttryckas genom *summan av det på angivet sätt uträknade kvottalet för stationsledningsarbetet, poängtalet för inspektionsarbetet samt, i förekommande fall, poängtillägget för nattjänsten.*

Å den poängskala, som härigenom erhålles, bestämmas enligt nämndens förslag gränserna för de olika stationsklasserna med hänsyn till avlöningskillnaden mellan de olika stationsföreståndargraderna. Härvid har nämnden tagit som utgångspunkt löneskillnaden, beräknad efter lägsta löneklassen å A-ort i vederbörande grad, mellan å ena sidan 8:e lönegraden (stationsmästare av klass 7) och å andra sidan 24:e lönegraden (stationsinspektör av klass 1).

Till grund för sättandet av gränserna mellan de olika stationsklasserna å poängskalan skulle i enlighet härmed, efter vissa av särskilda förhållanden föranledda jämkningar, komma att ligga följande procenttal:

stationsinspektör av klass 1	1.00,
» » » 2	0.80,
» » » 3	0.64,
» » » 4	0.48,
stationsmästare » » 5	0.28,
» » » 6	0.14,
» » » 7	0.00.

Vid en tillämpning beträffande statens järnvägars stationer av nu angivna grunder för klassificeringstalens bestämmande har nämnden funnit, att poängtalen för de olika stationerna kunna ordnas med obetydliga mellanrum i en löpande följd upp till omkring 300 poäng samt att ett fåtal enstaka stationer äga högre poängtal, vilka genom betydande mellanrum skilja sig från den övriga skalan. Dessa, de största stationerna, till vilka jag i annat sammanhang återkommer, har nämnden ansett icke böra verka förskjutande vid gränsbestämningen för de övriga stationerna. Om man bortser från de exceptionellt höga poängtalen skulle med användande av de erhållna procent-siffrorna de olika klasserna komma att omfatta följande latituder:

klass 1	poäng fr. o. m. och över	240
» 2	» » »	192 t. o. m. 239
» 3	» » »	144 » 191
» 4	» » »	84 » 143
» 5	» » »	42 » 83
» 6	» » »	41 och därunder.

Å stationer av klass 7 (8:e lönegraden) samt trafikplatser förekommer i regel icke något särskilt ledningsarbete av den art, som nämnden ansett böra tagas i betraktande vid poängtalets beräkning.

De klassificeringsgrunder, för vilka ovan redogjorts, hava emellertid, enligt vad nämnden framhåller, icke utan vidare kunnat tillämpas å andra stationer än sådana, där de olika faktorerna hava sina normala värden i förhållande till stationsledning. Även beträffande stationer, där så icke varit fallet — exempelvis vissa specialstationer, Värtan, Tomtebodan m. fl. — har dock det nu utvecklade tillvägagångssättet ansetts vara av stor betydelse, enär därigenom kunnat angivas den klass, stationen under normala förhållanden bort tillhöra. Härigenom hade bedömandet av det inflytande, som de speciella förhållandena i varje särskilt fall borde utöva, i väsentlig mån underlättats.

Det ovan angivna klassificeringssystemet kännetecknas bland annat därav, att befälsuppsättningen å stationerna erhåller en icke oväsentlig betydelse för klassificeringen. I vissa fall kan sålunda en station genom befälsstyrkans minskning med en eller annan tjänsteman komma att hänföras till en högre klass än eljest skulle hava blivit fallet. Då den nuvarande befälsuppsättningen å stationerna icke beräknats med hänsyn till dessa förhållanden, har lönenämnden utgått från, att en närmare undersökning borde äga rum rörande möjligheten av en dylik personalminskning å vissa stationer. I en del fall har lönenämnden funnit sig kunna förutsätta, att sådan minskning av befälsstyrkan kommer till stånd, och därför i det föreliggande förslaget hänfört stationen till den klass densamma efter indragningen rätteligen bort tillhöra.

Det för statens järnvägar utarbetade klassificeringssystemet har lönenämnden, såsom ovan nämnts, i huvudsak tillämpat även för postverkets del. Därvid har nämnden utgått från den poängberäkning, som legat till grund för de närmast förut genomförda klassificeringarna av postkontoren. Därjämte har hänsyn tagits till vissa sedermera tillkomna rörelsegrenar, nämligen stämpeluppbörd, kronoskatteuppbörd och folkpensionsutbetalningar ävensom till postsparbanksgöromålen, för vilkas fullgörande tidigare särskild ersättning utgick till postmästarna. Däremot har icke kunnat räknas med postgirorörelsen, enär densamma vid tiden för förslaget avgivande ännu icke pågått under ett helt år.

Postverket.

De nytillkomna faktorerna med dem åsatta värden äro följande.

	Enhetstal.
1) Influtna stämpelmedel	50,000
2) Antalet inbetalade skattepostanvisningar	10,000
3) Inbetalade skattepostanvisningsmedel	100,000
4) Antalet utbetalade skattepostanvisningar	30,000
5) Antalet folkpensionsutbetalningar	1,000
6) Utbetalade folkpensionsmedel	50,000
7) Postsparbanken, antalet omsättningar	1,000
8) Postsparbanken, omsatta medel	40,000

Det sammanlagda *trafiktal*, som enligt denna beräkning erhållits för varje särskilt postkontor, utvisar den kontoret påvilande totala arbets- och ansvarsbördan.

Då det härefter gällt att för varje kontor uträkna ett *ledningstal*, angivande den å kontoret tillgängliga arbetskraften för ledningsarbetets utförande, har nämnden såsom ledningspersonal räknat tjänstemän inom 8:e och högre lönegrader. Anledningen till den avvikelse, som därvid gjorts från det vid statens järnvägar tillämpade systemet (lägst 10:e lönegraden), ligger däri, att vad postverket beträffar någon åtskillnad i förevarande hänseende icke an-

setts kunna göras mellan överpostiljoner (10:e lönegraden) och förste postiljoner (8:e lönegraden), vilka fullgöra i allt väsentligt likartade göromål.

Vid beräkning av de biträdande ledningskrafternas värde har nämnden, i överensstämmelse med förfaringssättet vid statens järnvägar, utgått från den å varje befattningsgrupp fallande andelen i löneskillnaden mellan nuvarande 7:e lönegraden (graden närmast under förste postiljonsgraden), å ena, och 24:e lönegraden (postmästare av klass 1), å andra sidan. Efter vissa jämkningar i det i enlighet härmed erhållna resultatet angiver nämnden vederbörandes betydelse för ledningsarbetet med följande jämförelsetal:

förste postiljon	0.03
överpostiljon	0.09
postexpeditör}	0.15
postassistent {	
förste postexpeditör}	0.43
förste postassistent {	
kontrollör	0.65

Genom division för varje postkontor av trafiktalet med ledningstalet erhålles en kvot — poängtal — som enligt det tillämpade systemet skulle giva uttryck för det föreståndaren ur ledningsarbetets synpunkt påvilande arbete och ansvar. För postverkets del har nämnden icke räknat med särskild poäng för det allmänna inspektionsarbetet eller för nattjänst.

Vid postkontorens ordnande i löpande följd efter poängtalen har det visat sig, att de flesta postkontor hava poängtal, som med endast några få poängs mellanrum fortlöpa i en sammanhängande följd upp till omkring 250 poäng, under det att ett fåtal kontor skilja sig från den övriga skalan genom ett väsentligt högre poängtal än 250. I likhet med vad som förutsatts beträffande vissa järnvägsstationer har nämnden ansett riktigt att även för postverket tillämpa sådan beräkningsgrund, att de enstaka högre poängtalen icke komma att inverka å klassindelningen av övriga postkontor. Till nyssnämnda större postkontor återkommer jag i det följande. I fråga om gränsdragningen beträffande övriga kontor har nämnden tillämpat samma metod som i fråga om järnvägsstationerna. Följande procentciffror för de olika klasserna hava därvid kommit till användning:

postkontor av klass 1	1.0
» » » 2	0.80
» » » 3	0.64
» » » 4	0.48
av nämnden föreslagna anstalter av klass 5	0.28 ¹⁾
» » » » » » 6	0.14 ¹⁾

Med anlitande av dessa procenttal erhållas följande gränsbestämningar för de särskilda postkontorsklasserna:

postkontor av klass 1	poäng fr. o. m. och över	200
» » » 2	» »	160 t. o. m. 199
» » » 3	» »	120 » 159
» » » 4	» »	70 » 119,
postanstalt » » 5	» »	35 » 69
» » » 6	» »	och under 34.

¹⁾ Med beräkning av samma löneställning för föreståndarna, som den för stationsmästare av klass 5 och 6 vid statens järnvägar gällande. Frågan om dessa anstalters inrättande behandlas i annat sammanhang.

De allmänna grunderna för postanstalternas klassificering har nämnden emellertid ansett sig kunna tillämpa utan avvikelser endast beträffande sådana anstalter, där de olika faktorerna hava sina normala värden i förhållande till stationsledningen. Till följd därav har särskilt bedömande skett beträffande vissa trafikanstalter, vid vilka särskilda förhållanden äro rådande, exempelvis postkontor, belägna vid viktigare järnvägsknutpunkter och dylikt. I överensstämmelse med den beträffande järnvägsstationerna tillämpade metoden har nämnden även i fråga om postanstalterna vid beräkning av ledningstalet utgått från den personaluppsättning, som nämnden efter utredning funnit böra å vederbörande anstalt förefinnas.

Vid klassificeringen av telegrafstationerna har lönenämnden följt de föreslagna grunderna för de övriga båda verkens klassificering så tillvida, att föreståndartjänsternas inbördes värde fastställts genom direkt poängsättning, grundad på värdering av vissa trafikfaktorer, samt att gränserna mellan de olika stationsklasserna i huvudsak bestämts med ledning av enahanda procentberäkning, som använts vid de andra verken.

Telegrafverket.

Till grund för poängberäkningen hava lagts följande trafikfaktorer, nämligen:

- 1) underlydande personal,
- 2) telegraftrafiken,
- 3) rikstrafiken,
- 4) trafiken inom lokal- och landsnäten,
- 5) abonnemangsrörelsen,
- 6) understationerna,
- 7) antalet taxeområden inom redovisningsområdet,
- 8) uppbörds- och räkningsväsendet,
- 9) antalet utfärdade arbetsorder,
- 10) anläggnings- och underhållsarbetet,
- 11) natttjänst.

Dessa faktorer hava vid poängsättningen tillerkänts vissa i förslaget närmare angivna grundvärden.

Det av lönenämnden beträffande de andra två verken använda tillvägagångssättet att ur varje stations trafiktal söka härleda ett mått på stationsföreståndarens andel i stationsledningsarbetet genom division av trafiktalet med ett efter vissa regler uträknat ledningstal har däremot icke ansetts användbart, då det gällt telegrafverkets stationer. De organisatoriska förhållandena vid telegrafstationerna, speciellt i fråga om befälsuppsättningen, erbjuda nämligen väsentliga olikheter i jämförelse med järnvägsstationerna. Vid telegrafverket användes såsom biträdande befäl å stationerna, såväl för den omedelbara trafikövervakningen som för det kamerala arbetet, nästan uteslutande arbetskraft i relativt låga tjänstegrader. Endast å de största stationerna har föreståndaren vid sin sida medhjälpare med högre kvalifikationer, d. v. s. med samma bokliga och fackliga utbildning som han själv. Till följd av detta förhållande samt befälens relativa fåtalighet skulle, vid en tillämpning av den för de övriga verken föreslagna metoden, ledningstalen bli jämförelsevis små och kvottalen — särskilt för de större och medelstora stationerna — ojämförbart stora.

Då det emellertid ansetts riktigt, att en viss trafikmängd å en med biträdande befälspersonal utrustad station tillerkännes ett relativt mindre poängvärde än å en station, där föreståndaren ensam leder och övervakar arbetet, har nämnden sökt finna en efter telegrafverkets förhållanden lämpad metod för reduktion av trafiktalet i mån av befälspersonalens tillväxt, sva-

rande mot det resultat, som vid de övriga verken åstadkommits förmedelst division med ledningstal.

En lösning av föreliggande problem har lönenämnden ansett kunna vinnas därigenom, att för varje trafikfaktor trafiktalet medräknats till sitt fulla värde endast upp till den gräns, vid vilken, enligt vunnen praktisk erfarenhet, stationsföreståndaren under normala förhållanden måste för tjänstens behöriga skötande tilldelas kvalificerad medhjälpare inom det ifrågavarande arbetsområdet. Ovanför denna gräns har trafiktalet ansetts böra ingå med reducerat värde i förhållande till beskaffenheten av den hjälp, som normalt erfordras. Metoden innebär alltså, att vid nytilsättning av biträdande befäl inom visst arbetsområde poängstegringen inom den ifrågavarande trafikfaktorn övergår till långsammare tempo eller, med andra ord, att en viss »brytning» i poängtalets stigning inträder vid ifrågavarande punkt (»brytpunkt»). Av praktiska skäl har nämnden låtit denna brytning för alla stationer inträda vid visst poängtal inom varje trafikfaktor, d. v. s. vid viss storlek å rörelsen inom respektive arbetsområde, oavsett huruvida i verkligheten den normalt behövliga ökningen i stationens befäl då vidtagits eller ej.

Beträffande de närmare grunderna för ifrågavarande brytning av de uträknade poängtalerna torde få hänvisas till den detaljerade redogörelse, som innefattas i nämndens skrivelse.

Vid poängsättningen har hänsyn tagits allenast till sådana trafikfaktorer, som ansetts representera den normala stationstjänsten. Speciella funktioner och arbetsuppgifter, vilka påvåla viss enstaka station eller mindre grupp av stationer, hava icke kommit till uttryck vid den allmänna värderingen. Dylika specialuppgifter hava emellertid icke ansetts kunna lämnas ur räkningen, då det gällt att fastställa omfattningen av stationsföreståndarnas arbete och ansvar, så mycket mindre som de genom sin beskaffenhet i särskild grad påvåla föreståndaren rent personligen. Ett lämpligt sätt att låta ifrågavarande specialförhållanden komma till sin rätt har nämnden funnit vara att efter sakkunnig undersökning och uppskattning höja poängtalerna för respektive föreståndarbefattningar med så många procent, som i varje särskilt fall ansetts motsvara den av stationens särskilda uppgifter förorsakade ökningen i föreståndarens arbete och ansvar.

Även vid telegrafverket förekomma en del enstaka stationer med så höga poängtal enligt det använda beräkningssättet, att desamma enligt nämndens mening icke böra inverka på klassificeringen av övriga stationer. De senare hava ordnats efter en löpande poängskala, vars högsta gräns ligger ungefärligen vid 425 poäng. Med tillämpning av samma regler, som ifrågasatts beträffande järnvägsstationerna och postanstalterna, och med bortseende i detta sammanhang från klass 1 A, vilken hänförts till samma lönegrad (den 26:e) som överpostmästare och överinspektorer, skulle de därefter följande klasserna komma att omfatta följande poängtituder nämligen:

klass 1 B	poäng fr. o. m.	340	t. o. m.	425,
» 2	»	»	272	» 339,
» 3	»	»	204	» 271.

Beträffande lägre klasser har lönenämnden av särskilda skäl i viss utsträckning avvikit från ovan angivna regler för gränsbestämningen, och återkommer jag härtill i det följande.

Särskilt yt-
rande inom
lönenämnden.

Beträffande de allmänna grunderna för lönenämndens klassificeringsförslag har postmästaren Petrelius, med vilken transportmästaren Wallin i denna del instämt, anfört, att han icke kunnat förbehållslöst godkänna de delvis

nya principer, på vilka förslaget vore grundat. Reservanten förutsatte emellertid, att desamma endast för denna gång försöksvis tillämpades, till dess praktisk erfarenhet vunnes om deras lämplighet och att desamma sålunda icke bleve för framtiden bindande, därest de skulle visa sig i praktiken leda till organisatoriska eller andra olägenheter. Det syntes nämligen kunna dragas i tvivelsmål, att den nya grund för beräkning av föreståndarnas löneställning, som införts med det s. k. ledningstalet, i tillämpningen komme att alltid verka riktigt. Framför allt borde verken tillerkännas frihet att oberoende av klassindelningen vidtaga ändringar i ledningskrafternas antal och sammansättning efter det faktiska behovet, särskilt i sådant fall, då detta vore beroende av omständigheter, som icke komme till uttryck i poängberäkningen.

Mot de allmänna grunder, på vilka lönenämndens klassificeringsförslag vilar, hava från verksstyrelsernas sida åtskilliga erinringar framställt. Då emellertid styrelserna ansett sig kunna i stort sett godtaga det resultat, vartill nämnden kommit, har ingen av styrelserna velat motsätta sig att en klassificering nu genomföres i huvudsaklig överensstämmelse med lönenämndens förslag.

Yttranden över
förslaget.

Generalpoststyrelsen anför i denna del, bland annat, att det enligt styrelsens mening knappast vore nödvändigt att, såsom nämnden gjort, använda icke mindre än 20 olika faktorer för uppskattande av arbetets storlek vid ett postkontor. Då det emellertid vore nödvändigt att åstadkomma en fullt otvetydig och ovederlägglig jämförelse mellan poströrelsens omfattning å ena sidan år 1910, då en verklig omklassificering, på sätt styrelsen närmare utvecklat, av postkontoren senast verkställdes, och å andra sidan år 1923, vars rörelsestatistik låge till grund för de nu verkställda beräkningarna, hade även styrelsen ansett lämpligast, att de ursprungliga trafikfaktorerna utan rubbning lades till grund för den nu förestående klassificeringen. Styrelsen förutsatte dock, att systemet i denna del vid en följande klassificering kunde på lämpligt sätt förenklas utan att dess tillförlitlighet äventyrades.

Vidare anför styrelsen, att införandet av det s. k. ledningstalet i beräkningsgrunderna innebure en icke nödvändig komplicering av metoden för klassificeringen. Det rent siffermässigt beräknade inflytande, som värdet av de biträdande ledningskrafterna ansetts böra utöva å löneställningen för en trafikanstalts föreståndare, kunde åtminstone beträffande vissa postkontor komma att innebära en undervärdering av föreståndarens arbete och ansvar. Av sådana skäl måste det stå öppet för styrelsen att i undantagsfall, då särskilda omständigheter därtill gäve anledning, vidtaga jämkning i den arbetsledande personalens storlek och sammansättning, utan att därav behöfve följa ändring i klassindelningen.

Telegrafstyrelsen, som funnit mycket vägande erinringar kunna göras mot grundtankarna i lönenämndens förslag, tillstyrker ändock att desamma för denna gång godtagas och tillåtas tjäna såsom underlag för ett första försök till enhetlig klassificering. Ett ytterligare uppskov med klassificeringsfrågans

lösning skulle enligt styrelsens mening onödigt förlänga och ytterligare förvärra det förordnandesystem å föreståndarbefattningarna, som till allvarligt men för tjänsten redan fått en alltför stor utbredning inom verken, och måste därför undvikas.

Järnvägsstyrelsen uttalar den uppfattningen, att en så genomgripande förändring av stationernas klassindelning som den av nämnden föreslagna ingalunda varit av behovet påkallad. Enligt styrelsens mening innebure förslaget i själva verket för därav berörda befattningsgrupper en ny löneroglering, som kunde medföra ej överblickbara konsekvenser beträffande andra personalgrupper och som med hänsyn till den fallande trafiken för statens järnvägars del icke vore påkallad av reella sakskaål. Komme förslaget att genomföras beträffande post- och telegrafverken, ville styrelsen emellertid icke i huvudsak motsätta sig de uppflyttningar, som nämnden föreslagit beträffande vissa statens järnvägars stationer. Ett mycket vägande skäl härför vore, att stationsföreståndarna vid statens järnvägar för närvarande faktiskt i lönehänseende intoge en sämre ekonomisk ställning än motsvarande befattningshavare vid de större enskilda järnvägar.

Även om styrelsen sålunda ansett sig böra med vissa jämkningar biträda lönenämndens förslag till omflyttning i klass av vissa järnvägsstationer, har styrelsen däremot icke kunnat till alla delar godkänna de till grund för förslaget liggande principer. Järnvägsstyrelsen riktar sig härvid huvudsakligen mot en av förslagets grundtankar, nämligen att stationsföreståndarens andel i stationsledningsarbetet skulle stå i omvänt förhållande till antalet honom underställda befäls personer. Enligt styrelsens mening förhölle det sig så, att stationsföreståndaren å en station, där man ansett sig böra placera en större uppsättning av befälspersonal, utförde ett mera kvalificerat arbete än å en station, där befälsuppsättningen vore mindre. I det senare fallet måste stationsföreståndaren själv övertaga en del arbete, som i och för sig skulle kräva mindre kvalificerad arbetskraft, och vore förty icke värd den högre lön, som borde utgå i det förra fallet.

I praktiken hade styrelsen emellertid funnit det av nämnden tillämpade förfaringssättet icke alltför missvisande i förhållande till det nuvarande klassificeringssystemet. Denna omständighet finge enligt styrelsens mening sin förklaring därav, att lönenämndens tillvägagångssätt att dividera de oavkortade trafikalen med ledningstalet, d. v. s. antalet befälspersonal, för de större stationernas vidkommande matematiskt sett ginge i samma riktning som sättet i det nuvarande klassificeringssystemet att omsätta antalet enheter efter en fallande skala. För de mindre stationerna medförde systemet däremot en höjning i poängtal, i det trafikalen endast komme att divideras med 1 (stationsföreståndaren är det enda befälet), varigenom den fallande skalan här ej alls finge göra sig gällande.

*Departements-
chefen.*

Såsom tidigare framhållits, förutsatte den år 1919 beslutade lönerogleringen för tjänstemän vid kommunikationsverken en omklassificering av trafikanstalterna vid ifrågavarande tre verk efter så vitt möjligt enhetliga grun-

der. En dylik åtgärd påkallades med hänsyn till föreståndarbefattningarnas omgruppering och sammanförande i den för verken gemensamma nya löneskalan och skulle bland annat avse att åstadkomma största möjliga likställighet i fråga om arbete och ansvar mellan till samma lönegrad hänfödda befattningar vid de olika verken. På grund av förhållanden, som förut omnämnts, har emellertid denna fråga hittills icke vunnit sin lösning.

Genom det nu föreliggande förslaget har enhetlighet verken emellan vunnits så till vida, att en för alla verken gemensam princip lagts till grund för särskiljandet i klasser av de olika anstalterna, sedan dessa ordnats i löpande följd med tillämpning av poängskalor med olika byggnad för olika verk, men med den gemensamma uppgiften att för varje ökning i poängtalet angiva en för samma skala likformig stegring av stationsföreståndarens arbete och ansvar. Däremot har det av naturliga skäl icke funnits möjlighet att sinsemellan enhetligt värdesätta de trafikfaktorer, som inom de särskilda verken ansetts vara av betydelse för klassindelningen.

Den närmare tillämpningen vid de olika verken av berörda huvudgrunder har, såsom av det föregående framgår, blivit föremål för åtskilliga anmärkningar, vilka huvudsakligen rikta sig mot lönenämndens tillvägagångssätt vid beräkandet av det poängtal, som skall angiva värdet av respektive föreståndares arbete och ansvar. Nämnden har därvid använt sig av två olika metoder, den ena för statens järnvägar och postverket samt den andra för telegrafverket.

Enligt den förra metoden utgår nämnden från ett för varje station ur masstalen med tillämpning av ett konstant reduktionstal beräknat trafiktal, angivande den stationen påvilande sammanlagda arbets- och ansvarsbördan. Poängvärdet av föreståndarens andel i berörda arbete och ansvar erhålles därefter genom att trafiktalet divideras med ett ledningstal, motsvarande det på visst sätt beräknade matematiska värdet av å stationen placerade, i arbetsledningen deltagande arbetskrafter. Härtill kommer beträffande statens järnvägar visst poängtillägg för allmän inspektion och nattjänst.

Beträffande telegrafverket åter bestämes föreståndarens poängtal på det sätt, att varje i poängberäkningen ingående faktor medräknas till sitt grundvärde endast upp till den gräns, vid vilken stationsföreståndaren normalt ansetts vara i behov av kvalificerad medhjälpare inom det ifrågavarande arbetsområdet. Ovanför denna gräns ingår vederbörande faktor med reducerat värde i förhållande till beskaffenheten av den hjälp, som ansetts böra stå föreståndaren till buds.

Båda de nu angivna metoderna åsyfta emellertid att leda till en rättvis värdesättning av den föreståndaren påvilande arbetsbördan, då vederbörlig hänsyn toges till den honom biträdande personalen.

Beträffande nu berörda fråga är jag i likhet med lönenämnden av den mening, att vid värdesättningen av stationsföreståndarens arbete och ansvar den övriga befälsuppsättningen å en station bör tillmätas viss betydelse. Tillkomsten av kvalificerad arbetskraft måste i regel anses innebära en lättnad för stationsföreståndaren i ett eller annat avseende med möjlighet för

honom i vissa fall att utan höjning i klass mottaga ökade arbetsuppgifter, och bör detta även komma till synes i poängberäkningen. Samtidigt kan man emellertid icke bortse från, att en dylik förstärkning av ledningskrafterna måste förutsättas vara betingad av en motsvarande ökning av de sammanlagda arbetsuppgifterna inom stationstjänsten. Huruvida de av lönenämnden använda beräkningsmetoderna innebära den riktigaste värdesättningen i förvarande avseende kan givetvis vara föremål för delade meningar. Särskilt torde användningen av det enligt nämndens metod beräknade ledningstalet under vissa förhållanden kunna bli missvisande. I många fall har även nämnden själv nödgats avvika från de allmänna reglerna för uppnående av ett skäligt resultat. Under alla omständigheter hade det varit önskvärt, såsom ock telegrafstyrelsen framhållit, om man kunnat finna en klassificeringsmetod, som med större lätthanterlighet förenade möjlighet till smidigare anpassning efter de olika verkens egenart. Oavsett huruvida sålunda nämndens förslag i vissa delar kan giva anledning till erinran, innebär detsamma dock enligt min mening ett beaktansvärt steg för uppnående av ett enhetligt klassificeringssystem vid ifrågavarande verk. Det resultat, vartill nämnden kommit i fråga om de särskilda trafikanstalternas inplacering i klasser, har jämväl i stort sett kunnat av verksstyrelserna godtagas.

Såsom jämväl från verkens sida framhållits, är det synnerligen angeläget, att föreliggande fråga snarast möjligt vinner sin lösning. Det system med förordnande å föreståndarbefattningarna, som införts i avvaktan på klassificeringens genomförande, har redan erhållit stor omfattning och för verken medfört åtskilliga olägenheter i organisatoriskt hänseende. I främsta rummet hava dessa olägenheter drabbat postverket, och må till belysande av förordnandesystemets omfattning vid detta verk nämnas, att antalet lediga postmästartjänster, vilka icke kunnat tillsättas utan uppehållas på förordnande, samt befattningar i succession, å vilka förordnanden meddelats, för närvarande uppgå till sammanlagt 248.

Med hänsyn till det nu anförda och då jag för egen del icke funnit anledning till annat än mindre avvikelser från klassificeringsförslagets resultat, har jag ansett detta förslag kunna utan ytterligare utredning i huvudsak läggas till grund för en ändrad klassindelning av ifrågavarande trafikanstalter. Jag förutsätter därvid, att de till grund för förslaget liggande beräkningsgrunderna icke fastslås såsom för framtiden bindande. När på grund av ändrade trafikförhållanden eller eljest en omklassificering framdeles påkallas, torde därför utredning böra ske, huruvida och i vad mån jämkning av berörda grunder kan vara behövlig. I fråga om anstalter av sådan klass, att föreståndarbefattningarnas antal icke underställes riksdagen, torde det därjämte böra tillkomma Kungl. Maj:t att i samband med prövningen av personalstaterna vidtaga de mindre jämkningar i klassindelningen, som kunna finnas påkallade.

Beträffande den av järnvägsstyrelsen framförda anmärkningen angående verkningarna i avlöningshänseende av föreliggande förslag må framhållas, att den vid 1919 års löneroglering förutsatta omklassificeringen, som nu är

avsedd att komma till stånd, av naturliga skäl måste medföra vissa ändringar i hittillsvarande klassindelning, enär sagda löne reglering medförde helt andra proportioner mellan föreståndarnas lönegrader än förut. Vid en gränsdragning mellan de olika klasserna efter den enhetliga princip, som av nämnden föreslagits, komma sålunda exempelvis de nya avlöningsförhållandena att för statens järnvägar medföra en förskjutning av stationer av klass 2 till klass 1 samt av klass 4 till klass 5. Även om andra grunder än de nu föreslagna för trafiktalens beräkning och för gränsdragningen mellan stationerna kunna tänkas, får dock uppenbarligen det föreliggande förslaget icke betraktas såsom en löne reglering, vilken skulle kunna medföra konsekvenser för andra personalgrupper.

I detta sammanhang må slutligen framhållas, att den omständigheten, att man vid ifrågavarande klassificering utgår från en viss normal befälsuppsättning å de olika trafikanstalterna, givetvis icke bör utgöra hinder för vederbörande verksstyrelse att vidtaga de jämkningar i personalens storlek och sammansättning, som kunna finnas behövliga och ändamålsenliga.

På sätt förut omnämnts, har lönenämnden ansett de upprättade poängskalorna icke kunna utan vidare användas för klassificeringen av de största trafikanstalterna vid ifrågavarande verk utan har nämnden särskilt behandlat denna fråga. I samband därmed har nämnden föreslagit uppflyttning till 25:e lönegraden av vissa till 24:e lönegraden nu hänfödda befattningar. Vidare har nämnden föreslagit inrättandet av ett nytt slag av postexpeditioner. Då jag nu övergår till detaljerna i lönenämndens förslag, torde jag först få behandla dessa frågor.

Bortsett från telefon- och telegrafdirektörerna vid telegrafverket utgöras de högsta föreståndarbefattningarna av vid *postverket*: överpostmästare, vid *telegrafverket*: telegrafkommissarier av klass 1 A och vid *statens järnvägar*: överinspektorer, samtliga placerade i 26:e lönegraden.

Vissa större trafik anstalter. Överpostmästare, telegrafkommissarie av klass 1 A och överinspektor.

Beträffande till en början *överpostmästarna* må erinras, att generalpoststyrelsen i en till Kungl. Maj:t den 17 januari 1925 ingiven framställning, i samband med vissa andra organisatoriska spörsmål, till behandling upptagit frågan om utvidgad befogenhet och ändrad löneställning för ifrågavarande befattningshavare. Sedan lönenämnden den 16 mars 1925 avgivit infordrat utlåtande, återremitterades ärendet till generalpoststyrelsen för vidare utredning. Vid tiden för klassificeringsförslagets avgivande hade den förnyade utredningen icke avslutats, varför lönenämnden icke då ansåg sig böra göra något uttalande i fråga om den nuvarande överpostmästargraden. För de tre postkontor, vilka förestås av överpostmästare, eller Stockholm 1, Göteborg 1 och Malmö 1, ifrågasatte lönenämnden på grund härav icke någon ändring. Ej heller hade poängberäkning för dessa kontor verkställt.

Efter avslutad utredning har generalpoststyrelsen den 21 november 1925 avlätit en förnyad framställning rörande de i skrivelsen den 17 januari 1925 behandlade spörsmålen. Denna framställning innefattar förslag dels om

vissa ändringar i postdistriktsindelningen, avseende huvudsakligen en begränsning av norra distriktet och i samband därmed en förflyttning av distriktsförvaltningen från Sundsvall till Umeå ävensom en utvidgning av Stockholms distrikt, dels ock om viss decentralisation av ärenden från distriktsförvaltningarna till de lokala förvaltningarna. I sistnämnda hänseende föreslår styrelsen, att överpostmästarna skulle beträffande hela vederbörande stadsområde (Stockholm, Göteborg och Malmö) i vissa avseenden övertaga uppgifter, som nu ankomma på postdirektörerna, samt att övriga postmästare skulle i angiven utsträckning erhålla ökad befogenhet att självständigt avgöra ärenden. Under förutsättning av bifall härtill har styrelsen, så vitt i detta sammanhang är i fråga, hemställt, att befattningen överpostmästare måtte hänföras till 27:e lönegraden. Styrelsen har därvid återupptagit ett förslag, som redan tidigare framlagts av 1923 års postkommitté.

Sedan lönenämnden anbefallts yttra sig angående i vad mån nämndens förslag till klassificering av postkontoren borde röna inverkan av generalpoststyrelsens förslag om utvidgad befogenhet för överpostmästare och postmästare, har lönenämnden i utlåtande den 15 december 1925 framhållit, att frågan om överpostmästarnas ställning å löneskalan icke utövade inverkan på eller ägde direkt samband med lönenämndens klassificeringsförslag. Det syntes dessutom nämnden riktigast att låta anstå med spörsmålet om överpostmästarnas löneställning, intill dess föreliggande frågor om förändringar i avseende å dessa tjänstemäns arbetsuppgifter och verksamhetsområden vunnit sin definitiva lösning.

Vidare har nämnden beträffande generalpoststyrelsens förslag i övrigt anfört, bland annat, att detsamma icke utövade någon egentlig inverkan på den inbördes fördelningen av arbetsuppgifter och verksamhetsområden mellan de olika postkontoren. Vad anginge arbetet inom de särskilda kontoren, skulle visserligen dessas föreståndare enligt förslaget erhålla självständig beslutanderätt i åtskilliga frågor, beträffande vilka avgörandet hittills tillkommit högre myndighet. Särskilt i betraktande av att det egentliga utredningsarbetet i dylika frågor även under nuvarande förhållanden huvudsakligen torde åvila postkontorens föreståndare, funne lönenämnden dock den verkliga arbetsbördan för dessa senare icke vid förslaget genomförande komma att ökas i sådan omfattning, att till följd därav någon förändring kunde anses påkallad i den av lönenämnden föreslagna klassificeringen. De för denna grundläggande faktorerna berördes icke — åtminstone ej i nämnevärde mån — av generalpoststyrelsens förslag.

Beträffande den till samma lönegrad som överpostmästare hänförda befattningen *telegrafkommisarie av klass 1 A* har inom lönenämnden ifrågasatts, huruvida icke en jämkning nedåt i löneställning borde vidtagas, men har nämnden av anförda skäl icke velat framlägga förslag i sådan riktning.

Till klass 1 A vid telegrafverket har lönenämnden hänfört de nuvarande föreståndarbefattningarna av denna klass nämligen i Hälsingborg, Norrköping, Gävle, Örebro och Uppsala ävensom den nu i klass 1 B placerade föreståndarbefattningen i Östersund. Vidare har lönenämnden i enlighet med de uttalanden, som i detta hänseende gjordes vid 1920 års reglering, utgått från,

att Sundsvalls telegrafdirektörsstation efter den nuvarande föreståndarens avgång skall nedflyttas till klass 1 A.

I enlighet härmed upptages i lönenämndens förslag antalet telegrafkommissarier av klass 1 A till 7.

Telegrafstyrelsen, som icke haft något att erinra mot det resultat, vartill nämnden sålunda i denna del kommit, har emellertid bemött de skäl, som anförts för en sänkning av löneställningen för ifrågavarande föreståndarebefattningar, och torde i detta hänseende få hänvisas till handlingarna.

För de tre överinspektorsbefattningarna vid statens järnvägar, vilkas innehavare förestå Stockholms centralstation samt statens järnvägars stationer i Göteborg och Malmö, har någon förändring icke blivit ifrågasatt.

Beträffande överpostmästarna må framhållas, att frågan om utvidgad befogenhet för dessa befattningshavare i enlighet med generalpoststyrelsens förslag sammanhänger med spörsmålet om postdirektionernas arbetsuppgifter och, såvitt avser Stockholm, jämväl är beroende av spörsmålet angående postdistriktens omreglering. Generalpoststyrelsens förslag härom har emellertid mött visst motstånd och synes kräva ytterligare utredning, innan ett definitivt avgörande kan träffas. Vid sådant förhållande anser jag i likhet med lönenämnden, att någon rubbning för närvarande icke bör ske i överpostmästarnas placering å löneskalan.

Departements-
chefen.

Generalpoststyrelsens förslag i övrigt om utvidgad befogenhet för postmästarna synes beaktansvärt såsom ägnat att underlätta och förenkla arbetet. Denna fråga, vilken, på sätt lönenämnden framhållit, icke torde inverka på klassificeringen, ämnar jag sedermera underställa Kungl. Maj:ts prövning.

Lönenämndens klassificeringsförslag berör de högsta föreståndarebefattningarna vid telegrafverket — telefondirektörer och telegrafdirektörer — endast såtillvida, att Sundsvalls station skulle efter den nuvarande föreståndarens avgång nedflyttas till klass 1 A. Av de fyra telegrafdirektörsbefattningarna är för närvarande en vakant (Göteborgs station). En förflyttning dit av telegrafdirektören i Sundsvall lärer emellertid med hänsyn till föreliggande förhållanden icke böra ifrågasättas. På grund härav torde den föreslagna förändringen av Sundsvalls station icke böra utgöra hinder för återbesättandet av den vakanta befattningen med ordinarie innehavare.

I enlighet med lönenämndens förslag torde antalet telegrafkommissariebefattningar av klass 1 A upptagas till sju, av vilka en dock först framdeles skulle besättas.

Beträffande antalet överinspektorer vid statens järnvägar har jag icke funnit anledning till erinran.

Beträffande frågan om uppflyttning till 25:e lönegraden av vissa till 24:e lönegraden nu hänförda befattningar anför lönenämnden bland annat följande:

Förutom nyss berörda trafikanstalter, vilkas föreståndare hänförts till 26:e eller högre lönegrad, funnes även vissa postkontor och järnvägsstationer av klass 1, vilka i fråga om högt poängtal eller eljest med hänsyn till deras betydelse samt därstädes förekommande ansvarsfullt och svårskött föreståndarskap intoge en särställning i jämförelse med övriga anstalter. Vissa av

Inrättandet
av nya be-
fattningar
av klass 1 A
vid post-
verket och
statens
järnvägar.
Lönenämnden.

dessa befattningar hade ock tidigare varit högre placerade i lönehänseende än övriga anstalter av första klass. Sålunda hade före den 1 juli 1920 funnits postmästarbefattningar av klass 1 A och klass 1 B med högre avlöning för de förra än för de senare. Det hade från olika håll och vid skilda tillfällen bland annat från generalpoststyrelsen ifrågasatts, att dessa särskilt betydande anstalters föreståndare borde tillerkännas en något högre löneställning än vad för närvarande vore fallet. Yrkandena härutinnan funne lönenämnden för sin del befogade. Med hänsyn därtill att från och med den 1 juli 1925 tillkommit en lönegrad mellan de grader, till vilka överpostmästare med flera samt postmästare av klass 1 med flera blivit hänfödda, ville lönenämnden för sin del föreslå, att vissa postmästarbefattningar av klass 1 och stationsinspektorsbefattningar av klass 1 uppflyttades till nämnda lönegrad (den 25:e) med klassbenämning 1 A. Däremot funne nämnden någon motsvarande uppflyttning av telegrafkommissariebefattningar till 25:e lönegraden icke böra ifrågakomma. De befattningar, som inordnats i 24:e lönegraden, funne nämnden böra vid samtliga verken betecknas med klassnumret 1 B.

Till placering i 25:e lönegraden föreslår lönenämnden föreståndarna för *postkontoren* i Örebro (306 poäng), Hälsingborg (289 poäng), Norrköping (288 poäng), Östersund (286 poäng), Uppsala (285 poäng) och Gävle (283 poäng). Samtliga dessa hava tidigare (före den 1 juli 1920) föreståtts av postmästare av klass 1 A.

I detta sammanhang framhåller lönenämnden, att även vissa andra postkontor i nuvarande klass 1 med hänsyn till rörelsens omfattning intoge en viss särställning, och anför nämnden härom följande:

Med hänsyn till poängställningen (292) skulle även postkontoret i Borås kunna ifrågakomma till uppflyttning i 25:e lönegraden. Detta kontors höga poängsiffra hade emellertid till väsentlig del uppnåtts på grund av en stor och relativt ensartad poströrelse (postpaket), och ansåge nämnden kontoret även i övrigt mindre svårskött än postkontoren i förenämnda sex städer. Lönenämnden hade därför funnit, att föreståndaren för postkontoret i Borås fortfarande borde hänföras till 24:e lönegraden.

Aven vissa postkontor i Stockholm, nämligen kontoren nr 16, 2, 7 och 3, förededde särskilt höga poängsiffror, respektive 412, 342, 289 och 289 poäng. Då dessa kontor emellertid skiljde sig från landsortskontoren bland annat därutinnan, att de icke hade något förvaltningsområde utom själva kontoret (underställda poststationer), och då vissa av dem icke heller hade brevbärare- och värdebrevbärareexpeditioner, kunde de enligt lönenämndens mening knappast anses jämställda med de till inordnande i klass 1 A föreslagna kontoren. Närmast de sistnämnda i betydelse stode otvivelaktigt postkontoret Stockholm 2, som hade egna brevbärare- och värdebrevbärareexpeditioner och därjämte utvisade stor rörelse i fråga om tjänsteförsändelser, vilken rörelse vid poängberäkningen kommit till uttryck allenast i vad avsåge antalet försändelser men icke i fråga om frankoteckensförsäljning. Med hänsyn till Stockholmskontorens speciella karaktär ansåge sig lönenämnden dock icke böra föreslå uppflyttning i klass av postkontoret Stockholm 2 eller något av övriga här omhandlade Stockholmskontor.

I denna del har postmästaren Petrelius varit av skiljaktig mening och ansett, att de av nämndens flertal i klass 1 B upptagna postkontoren Stockholm 2 och 16 samt postkontoret i Borås borde hänföras till klass 1 A.

Bland *järnvägsstationerna* av nuvarande klass 1 föreslår lönenämnden till uppflyttning i klass 1 A stationerna i Hallsberg, Nässjö, Örebro och Norrköping. Samtliga dessa hava höga poängtal — respektive 346, 333, 310 och 290 — på grund av en omfattande och mångsidig rörelse. Föreståndarskapen å nämnda stationer, som utgöra viktiga knutpunkter i järnvägsnätet, hava ansetts särdeles maktpåliggande och ansvarsfulla.

I sitt utlåtande har generalpoststyrelsen — under framhållande av den relativa försämring i lönehänseende, som sammanslagningen från och med den 1 juli 1920 av de förutvarande postmästarbefattningarna av klass 1 A och 1 B medfört för innehavarna av förstnämnda befattning — livligt tillstyrkt förslaget om denna befattnings återinförande. På anförda skäl och i enlighet med ett förslag i sådan riktning av 1923 års postkommitterade har generalpoststyrelsen emellertid hemställt, att postmästare av klass 1 A måtte hänföras till samma lönegrad som telegrafkommisarie av klass 1 A eller den 26:e, därvid styrelsen, såsom av det föregående framgår, förutsatt en uppflyttning av överpostmästarbefattningen till 27:e lönegraden.

General-
poststyrelsen.

Till inplacering i den nya klassen 1 A föreslår styrelsen, förutom de av lönenämnden dit hänfödda postkontoren, även de av reservanten Petrelius ifrågasatta, nämligen Stockholm 2 och 16 samt Borås. Styrelsen anför till motivering av sin ståndpunkt bland annat följande:

Postkontoret Stockholm 16 (Gustaf Adolfs torg) hade upptagit större delen av trafiken från förutvarande postkontoren Stockholm 16 (Rödbodtorget) och Stockholm 15 (Arsenalsgatan), vilka föreståts av postmästare i klass 1 A respektive klass 2. Att märka vore, att postkontorets poängsiffra 412 icke betecknade hela verkliga värdet enligt de allmänna beräkningsgrunderna. Detta motsvarades nämligen av poängtalet 612, vilket emellertid reducerats med omkring en tredjedel enligt en särregel, som tillämpats för de postkontor i Stockholm, Göteborg och Malmö, som saknade brevbärare- och värdebrevbärare-expeditioner. Även efter denna betydande reduktion låge poängsiffran för postkontoret Stockholm 16 väsentligt över den för det största postkontor, som av lönenämnden hänförts till klass 1 A. Under sådana förhållanden funne generalpoststyrelsen postmästartjänstens vid postkontoret Stockholm 16 kvarhållande i den lägre klassen utgöra ett sakligt icke tillräckligt motiverat avsteg från de uppställda regleringsprinciperna, så mycket mera oberättigat, som befattningen före den 1 juli 1920 tillhörde klass 1 A. Huvudsakligen samma skäl funne styrelsen tala för återuppflyttning till klass 1 A av postmästarbefattningen vid postkontoret Stockholm 2 med poängsiffran 342. Ett särskilt skäl för denna uppflyttning vore, att postkontoret Stockholm 2 förmedlade den synnerligen omfattande tjänstekorrespondensen från och till Kungl. Maj:ts kansli och en mängd centrala ämbetsverk och andra statsinstitutioner, utan att denna rörelsefaktor utövade inverkan å postkontorets uppbördspoäng. Vad postkontoret i Borås anginge, vore visserligen riktigt, att dess ställning å poängskalan (292) bestämts av dess stora postpaketrörelse, men detta vore dock endast i viss mån fallet, i det postkontoret hade ett betydande förvaltningsområde, varjämte kontorets rörelse redan vid 1915 års klassificering givit det placering högt upp i klass 1 B.

Vidare föreslår generalpoststyrelsen, att i klass 1 A måtte uppföras ytterligare en postmästartjänst, avsedd för innehavaren av det bangårdspostkontor i Stockholm, som beräknats komma att träda i verksamhet på våren 1926.

I till Kungl. Maj:ts ingivna skrifter hava postmästarna C. A. Ekelund och J. Zorn, placerade den förre å postkontoret Stockholm 6 (Odenplan, poäng 238) och den senare å postkontoret Stockholm 16, på anförda skäl hemställt, att respektive postkontor måtte uppflyttas till klass 1 A.

Järnvägs-
styrelsen.

Från järnvägsstyrelsens sida har erinran mot lönenämndens förslag i denna del ej framställts.

Departements-
chefen.

Den av lönenämnden föreslagna uppdelningen av föreståndarbefattningarna av klass 1 vid postverket och statens järnvägar är avsedd att vid dessa verk skapa en ny föreståndarklass, benämnd 1 A, liggande mellan nuvarande klass 1 och överpostmästare respektive överinspektör. Till den nya klassen skulle uppflyttas vissa trafikanstalter av klass 1, vilka i fråga om arten och omfattningen av föreståndarnas arbete mera väsentligt skilja sig från övriga anstalter av denna klass. För postverkets del innebär detta en återgång till förhållandena före den 1 juli 1920. Då den föreslagna uppdelningen synes tillfredsställande motiverad genom den förebragta utredningen, har jag ansett mig kunna tillstyrka densamma; och torde de nya befattningarna i enlighet med lönenämndens förslag böra hänföras till 25:e lönegraden. En högre placering av postmästare av klass 1 A kan så mycket mindre ifrågasättas, som frågan om överpostmästarnas placering icke blivit definitivt avgjord.

Beträffande lönenämndens förslag att i den nya klassen uppflytta vissa angivna trafikanstalter har jag ingen erinran att framställa. Emellertid anser jag mig kunna tillstyrka, att till denna klass uppflyttas jämväl det tidigare till klass 1 A hänfödda postkontoret Stockholm 2, som i fråga om poängtal höjer sig över samtliga de av lönenämnden i denna klass upptagna postkontor och jämväl beträffande arbetsuppgifter synes likställt med dessa. Däremot har jag ej funnit tillräckliga skäl föreligga att beträffande Borås, Stockholm 16 eller Stockholm 6 frångå nämndens förslag. Vad särskilt Stockholm 16 beträffar, så är att märka, att detta kontor saknar brevbärarexpedition och att detsamma, så vitt jag kunnat bedöma, ej heller i övrigt, oaktat sitt höga poängtal, kan anses jämställt med de till klass 1 A hänfödda kontoren.

Angående det blivande bangårdskontoret i Stockholm må framhållas, att frågan om den befogenhet och de arbetsuppgifter, som skola tilldelas detta kontor och dess föreståndare, fortfarande är under utredning, och torde vid sådant förhållande kontorets klassificering böra tillsvidare anstå. Intill dess ett avgörande härutinnan träffats, synes föreståndarbefattningen böra uppehållas på förordnande på sätt Kungl. Maj:ts efter förslag av generalpoststyrelsen bestämmer.

Inrättandet
av post-
expeditioner
av klass 5.
Lönenämnden.

I den nu gällande för män och kvinnor gemensamma tjänsteförteckningen äro postmästarbefattningarna av klasserna 3 och 4 inordnade i 20:e respektive 18:e lönegraderna. De olika stationsmästarklasserna vid postverket äro hänfödda till respektive 12:e, 7:e och 5:e lönegraderna. För stationsmästarna,

vilka förestå postexpeditioner, äro fordringarna på utbildning lägre än för postmästarna.

Beträffande frågan om inrättandet av postexpeditioner av ny klass anför lönenämnden, att vissa postexpeditioner av klass 1 numera nått en sådan utveckling, att deras föreståndare skäligen borde tillhöra en högre lönegrad än den 12:e. Då därtill komme, att vissa postkontor av klass 4 hade så låga poängtal, att de icke längre borde tillhöra nämnda klass utan nedflyttas i en lägre sådan, hade lönenämnden tagit under övervägande, huruvida icke en ny klass av postanstalter borde inrättas mellan postkontoren av klass 4 och postexpeditionerna av klass 1, en fråga, varåt även generalpoststyrelsen och 1923 års postkommitterade ägnat uppmärksamhet.

Med stöd av den verkställda utredningen föreslår lönenämnden, att i 16:e lönegraden vid postverket inrättas en ny befattningsgrupp med benämning stationsmästare av klass 5 (stationsmästare av klass 5 vid statens järnvägar äro placerade i samma lönegrad). Dessa befattningar skulle, enligt lönenämndens mening, kunna sökas och innehavas även av personal med lägre formell utbildning än postmästarnas. Enligt de allmänna grunderna hänförs till den nya klassen anstalter med poängtal inom latituden 35—69.

För de nuvarande befattningsgrupperna, stationsmästare av klass 1, 2 och 3, föreslår lönenämnden nummerbeteckningarna klass 6, 7 och 8.

Lönenämndens förslag om inrättande av en ny stationsmästarklass samt om förändrad nummerbeteckning för nuvarande stationsmästarklasser tillstyrkes av generalpoststyrelsen, som därvid emellertid framhåller, att vid prövning av frågor om postkontors utbytande mot annan postanstalt avseende måste fästas vid postkontorens stora betydelse såsom kassacentraler, kontrollanstalter och administrativa centra för kringliggande mindre postanstalter med tillhörande landsvägspostlinjer. Att blott på grund av den ringa lokala rörelsen och utan hänsyn till berörda omständigheter indraga ett postkontor kunde leda till kännbara olägenheter för allmänheten inom ett större område och tillika i organisatoriskt avseende vara i hög grad olämpligt. Ett utbyte av postkontor mot postexpedition förutsatte därför i varje särskilt fall en sorgfällig undersökning till förekommande särskilt av att allmänhetens berättigade anspråk på snabbhet i postutväxlingen och penningförmedlingen skulle bliva lidande.

General-
poststyrelsen.

Föreliggande förslag, som utgör ett led i strävandena att genom utbyte av postkontor mot anstalter av enklare slag förbilliga verkets drift, torde ej giva anledning till erinran.

Departementets
chefen.

Jag övergår härefter till lönenämndens förslag i fråga om de särskilda trafikanstalternas fördelning å de olika klasserna, i den mån denna fråga ej i det föregående behandlats. Beträffande de avvikelser, som nämnden därvid gjort från de allmänna klassificeringsgrunderna, samt i övrigt de närmare detaljerna torde i huvudsak få hänvisas till handlingarna. Allenast i de fall, då förslaget givit anledning till erinringar, kommer jag att i det följande närmare redogöra för detsamma.

Antalet tra-
fikanstalter
av högst
klass 1 B.

Postverket. Enligt lönenämndens förslag skulle vid *postverket* antalet anstalter i nedan-nämnda klasser bliva följande:

Klass	Antal
Postmästare av klass 1 B	34
» » » 2	45
» » » 3	74
» » » 4	70
Stationsmästare av klass 5	14
» » » 6	5

Frågan om antalet och klassificeringen av postexpeditioner av klass 6, 7 och 8 har icke av lönenämnden upptagits till närmare behandling i samband med klassificeringen i övrigt, utan har nämnden ansett att denna fråga borde göras till föremål för särskild prövning. Nämnden har emellertid i förslaget i klass 6 upptagit de nuvarande postexpeditioner av klass 1, vilka icke ansetts böra uppflyttas till klass 5.

Förslaget innebär, bland annat, att postkontoren i Alingsås, Sundbyberg och Munkedal, vilka för närvarande tillhöra klass 3, skulle kvarbliva i denna klass, ehuru deras poängtal (163, 160, 160) något överstiga den normala maximigränsen för klass 3. Anledningen härtill har varit, att nämnden ansett föreståndarskapen för dessa kontor icke fullt så krävande som postmästartjänsterna vid kontor av klass 2 och att nämnden velat framgå med försiktighet vid uppflyttning av anstalter, som endast obetydligt höja sig över den normala latituden för den klass de tidigare tillhört. Förslaget innebär vidare, att i enlighet med de nya beräkningsgrunderna 13 postkontor, som nu tillhöra klass 3, skulle nedflyttas till klass 4.

Såsom förut nämnts har *generalpoststyrelsen* föreslagit uppflyttning till klass 1 A av tre av nämnden till klass 1 B hänfödda stationer. I övrigt har styrelsen mot förslaget, så vitt nu är i fråga, anmärkt följande.

Enligt förslaget hade till klass 2 hänförets postkontoret i Gällivare (poäng 180) samt till klass 3 postkontoret i Kiruna (poäng 149). Till grund för denna placering hade lagts beräkningar för år 1923. Sedan emellertid den 1 november 1923 ett antal tidigare under förstnämnda kontor förlagda poststationer med tillhörande landsvägspostlinjer och lantbrevbäringar underställts postkontoret i Kiruna, hade en omräkning av kontorens poängtal skett med ledning av 1924 års trafik, därvid poängtalerna uppgått för kontoret i Gällivare till 166 och för kontoret i Kiruna till 179. På grund härav påyrkar generalpoststyrelsen, att jämväl det senare postkontoret uppflyttas i klass 2.

Vidare hemställer styrelsen på anförda skäl att postkontoren i Alingsås, Sundbyberg och Munkedal måtte uppflyttas till den klass, vartill de på grund av poängtalerna rätteligen borde höra, eller klass 2. Däremot föreslår styrelsen, att postkontoret i Tierp, som av nämnden hänförets till klass 3, måtte på grund av vissa från 1925 års ingång genomförda organisatoriska förändringar nedflyttas till klass 4.

Av de enligt lönenämndens förslag från klass 3 till klass 4 nedflyttade tretton postkontoren anser generalpoststyrelsen tio böra bibehållas i sin nuvarande klass. Såsom skäl härför åberopas, att flertalet utvisade mer än dubbelt så stor trafik år 1923 som år 1910 samt att i förslaget beträffande statens järnvägar i klass 3 bibehållits elva stationer, vilka med hänsyn till poängtalet bort nedflyttas. Styrelsen hemställer, att i varje fall de tre största av ifrågavarande postkontor, nämligen Norrköping 2, Gnesta och Stockholm 17 (poäng 116—111) måtte få kvarstå i klass 3. I klass 4 böra slutligen enligt generalpoststyrelsens mening upptagas 3 nya postmästarbefattningar för vissa nyinrättade postkontor.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har postmästaren vid postkontoret i Sundbyberg hemställt om uppflyttning av sagda postkontor i enlighet med generalpoststyrelsens förslag.

Beträffande frågan om uppflyttning till klass 1 A av vissa av lönenämnden till klass 1 B hänförliga stationer har jag uttalat mig i annat sammanhang. *Departements-
chefen.*

Vad generalpoststyrelsens yrkanden i övrigt angår, har jag med hänsyn till vad styrelsen anfört, funnit mig böra tillstyrka en placering i klass 2 av postkontoren i Kiruna, Alingsås, Sundbyberg och Munkedal. I enlighet med styrelsens förslag torde vidare postkontoret i Tierp böra nedflyttas till klass 4 samt i denna klass upptagas tre nyinrättade postkontor. Däremot synes mera tveksamt, huruvida beträffande de enligt lönenämndens förslag från klass 3 till klass 4 nedflyttade tretton postkontoren en avvikelse från förslaget kan vara motiverad. Med hänsyn till den kraftiga trafikökning, som ägt rum vid vissa av dessa postkontor, torde emellertid på sätt styrelsen hemställt de tre största av dem, nämligen Norrköping 2, Gnesta och Stockholm 17, böra få kvarbli i nuvarande klass. Härför torde även i viss mån tala den ståndpunkt, som lönenämnden, på sätt av det följande framgår, intagit i fråga om bibehållandet i klass 3 av vissa järnvägsstationer.

Såsom förut angivits innebär lönenämndens förslag ett utbyte av vissa postkontor av klass 4 mot postexpeditioner av den nya klassen 5. Med anledning härav hava från åtskilliga av förslaget i denna del berörda orter framställningar inkommit om postkontorens bibehållande. Dessa framställningar synas dikterade av farhågor för att det föreslagna utbytet skulle medföra inskränkning i vederbörande postanstalts befogenheter i fråga om själva postutväxlingen samt försämring i ledningen av ortens och den kringliggande bygdens postväsen på grund av föreståndarens lägre kompetens. Det är emellertid avsett, att en postexpedition av klass 5 skall gent emot allmänheten i allt fungera på samma sätt som ett postkontor vad angår postbehandling och postutväxling. Vidare har generalpoststyrelsen i sitt utlåtande över lönenämndens förslag förklarat, att styrelsen hade för avsikt att, där föreståndarskapet för en postexpedition av klass 5 kunde anses kräva större formell kompetens samt administrativ erfarenhet och förmåga, överlåta detsamma åt en tjänsteman med högre utbildning. Vid sådant förhållande har jag icke ansett berörda framställningar böra föranleda ändring i förslaget.

Beträffande frågan om klassificeringen och antalet av postexpeditioner av klasserna 6, 7 och 8, torde jag få återkomma i samband med personalstaten för tiden efter den 1 juli 1926.

Telegrafverket. Vid *telegrafverket* skulle enligt föreliggande förslag antalet stationer i nedannämnda klasser bli följande:

Klass	Antal
Telegrafkommissarie av klass 1 B	20
» » » 2	22
» » » 3	16
» » » 4	22
» » » 5	25
» » » 6	29

Beträffande förslaget närmare innebörd må här allenast nämnas följande:

Före den 1 juli 1925 voro telegrafkommissarietjänsterna av klasserna 5 och 6 förbehållna kvinnliga befattningshavare. Dessa föreståndartjänster hava numera gjorts tillgängliga för personer av båda könen och inordnats i den för män och kvinnor gemensamma löneskalan. Till följd härav har ock bortfallit det tidigare föreliggande hindret att, vid ökning av rörelsen, uppflytta en station med kvinnlig föreståndare till högre klass än den 5:e på annat sätt än genom utbytande av den kvinnliga föreståndaren mot en manlig sådan, ett utbyte som endast i undantagsfall kunnat göras eller ansetts lämpligt att vidtaga. Med hänsyn till nu angivna förhållande hava icke mindre än 14 telegrafstationer av hittillsvarande klass 5 och med poängtal från 204 till 146 ansetts böra uppflyttas till klass 4, varjämte ansetts skäligen, att en telegrafstation med 145 poäng, varest rörelsen hastigt nått en stor utveckling och som nu har många understationer och linjer, spridda över ett särdeles stort område, uppflyttas från klass 6 till klass 4.

Därjämte må framhållas, att lönenämnden ansett den teoretiska gränsbestämningen enligt det i övrigt tillämpade systemet icke kunna iakttagas beträffande gränserna mellan telegrafstationer av 4:e och 5:e klass samt mellan dylika stationer av 5:e och 6:e klass, enär en dylik gränsdragning enligt lönenämndens mening skulle medföra en icke tillräckligt motiverad ställning i klass för ett antal telegrafstationer.

Lönenämndens ifrågavarande förslag har av telegrafstyrelsen tillstyrkts, och jag har ej heller för egen del funnit anledning till avvikelser från det samma.

Enligt lönenämndens förslag skulle antalet anstalter vid *statens järnvägar* i nedannämnda klasser bli följande:

Klass	Antal
Stationsinspektor av klass 1 B	21
» » » 2	23
» » » 3	39
» » » 4 A	54
Stationsmästare » » 5 (4 B)	154
» » » 6	204
» » » 7 eller trafikplatser ...	79

Beträffande gränsdragningen mellan stationer av klass 6 och stationer av lägre klass samt antalet anstalter i dessa klasser har lönenämnden, på sätt förut omnämnts, icke uppställt några allmänna principer, utan har lönenämnden ansett sig i detta hänseende böra utgå från de nu rådande faktiska förhållandena.

I övrigt må här framhållas, att vissa av lönenämnden till klass 2 hänfödda stationer utvisa poängtal, vilka överstiga den normala övergränsen för denna klass, 239 poäng. Bland dessa stationer äro de största Luleå, Gällivare och Kiruna, samtliga nu tillhörande klass 2 (362, 317 respektive 313 poäng). Beträffande Luleå anför nämnden bland annat, att denna stations höga poängtal huvudsakligen hänfödde sig till malmtrafiken och därför icke ansetts böra föranleda stationens uppflyttning till klass 1. Ej heller i fråga om övriga nu nämnda stationer har nämnden ansett tillräcklig anledning föreligga att föreslå en uppflyttning till högre klass än den de för närvarande tillhöra. Vidare må nämnas, att elva stationer, vilka för närvarande tillhöra klass 3, av nämnden ansetts böra bibehållas i denna klass, oaktat deras poängtal, högst 143 och lägst 97, icke uppginge till den normala undergränsen för klass 3.

Mot förslaget i denna del har *järnvägsstyrelsen* anmärkt huvudsakligen följande:

Enligt järnvägsstyrelsens mening böra till klass 1 B uppflyttas ovannämnda tre järnvägsstationer i Luleå, Gällivare och Kiruna. Såsom skäl framhålles bland annat, att stationerna i fråga utgöra de organ, vilka i första hand ordna och avveckla den betydande malmtrafiken och att i anledning härav stora krav måste ställas på föreståndarnas duglighet och erfarenhet särskilt med hänsyn till det viktiga samarbetet med vederbörande myndigheter vid malmbolagen. Vidare föreslår styrelsen, att stationerna i Hudiksvall (172 poäng) och Haparanda (85 poäng), som av lönenämnden hänförts till klass 3 respektive klass 4 A, måtte uppflyttas till klass 2 respektive bibehållas i klass 3. Därvid åberopas i fråga om den förra stationen den betydelse den samma komme att erhålla och delvis redan fått genom Ostkustbanans framdragande och i fråga om den senare stationen föreståndarens uppgifter med hänsyn till samtrafiken med Finland.

Beträffande av lönenämnden i enlighet med deras poängtal till klass 5 hänfödda stationer hemställer styrelsen på anförda skäl, dels att stationerna Svalöv, Sommen, Piteå och Hoting måtte uppflyttas till klass 4 A, dels ock att 9 stationer (Nyhyttan, Uppåkra, Stångby, Skåre, Ytterby, Uppsala norra, Väse, Grimstorp och Halmstad norra), vilka nu tillhöra klass 6, måtte få kvarstå i denna klass. Slutligen hemställer styrelsen, att Stenungsunds station, som på grund av sitt poängtal av nämnden nedflyttats från klass 5 till klass 6, måtte med hänsyn till öppnandet av statens järnvägars automobilinje över Orust få kvarstå i den förra klassen.

Utöver de av lönenämnden upptagna stationer tillkommer därjämte en nyöppnad station i klass 6.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift hava statens järnvägars befälsförbund samt stationsinspektorsföreningen vid Sveriges statsbanor hemställt om godkännande av den av lönenämnden föreslagna klassindelningen av järnvägsstationerna med de ändringar beträffande stationer av 4:e och högre klass, som av järnvägsstyrelsen påyrkats.

Vidare hava Sveriges statsbanors stationsmästareförening och kontorstjänstemannaförbund gjort framställning i syfte att åvägabringa en ökning av antalet stationer i klass 5, varjämte hemställts om uppflyttning i klass av vissa stationer eller trafikplatser.

Departements-
chefen.

Av den av lönenämnden lämnade redogörelsen framgår, att lönenämnden icke till närmare prövning upptagit frågan om klassificeringen av trafikanstalterna i de lägsta klasserna vid statens järnvägar. Denna fråga torde därför, på sätt lönenämnden jämväl föreslagit, böra göras till föremål för vidare utredning inom järnvägsstyrelsen, och synes densamma lämpligen kunna prövas i samband med personalstaterna.

De av järnvägsstyrelsen föreslagna jämkningarna i lönenämndens förslag har jag ansett mig kunna tillstyrka, dock med den inskränkningen, att Sommens järnvägsstation torde, på sätt lönenämnden föreslagit, böra hänföras till klass 5. Den av styrelsen åberopade omständigheten, att stationen under seglationstiden tillföres en avsevärd mängd trävaror och annat gods, torde nämligen enligt min mening icke i och för sig motivera stationens placering i högre klass.

I övrigt har jag icke funnit anledning till erinran mot lönenämndens förslag i denna del.

Innebörden
av klassi-
ficerings-
förslaget.

Enligt lönenämndens förslag med de av mig ifrågasatta jämkningarna skulle antalet anstalter inom de olika klasserna — bortsett från de nuvarande stationsmästarklasserna vid postverket — bliva följande:

K l a s s	Postverket	Telegrafverket	Statens järnvägar
Överpostmästare, Telegrafkommissarier av klass 1 A, Överinspektorer	3	7	3
1 A	7	—	4
1 B	33	20	24
2	49	22	21
3	72	16	39
4	71	22	56
5	14	25	143
6	—	29	213
7 eller trafikplatser	—	—	79

Antalet uppflyttningar och nedflyttningar i klass vid de olika verken enligt det av mig förordade förslaget — bortsett från nyinrättade trafikanstalter — framgår av nedanstående tabläer. Motsvarande siffror enligt nämndens förslag angivas inom parentes.

Postverket.

Uppflyttningar			Nedflyttningar		
från klass	till klass	antal post-kontor	från klass	till klass	antal post-kontor
1	1 A	7 (6)	2	3	2
2	1 B	10	3	4	10 (13)
3	2	19 (15)	4	5	9
4	3	14 (15)			
p 1	5	5			
Summa 55 (51)			Summa 21 (24)		

Telegrafverket.

Uppflyttningar			Nedflyttningar		
från klass	till klass	antal telegraf-stationer	från klass	till klass	antal telegraf-stationer
1 B	1 A	1	Tel. dir.	1 A	1
2	1 B	4	2	3	1
3	2	6	5	6	2
4	3	4			
5	3	3			
5	4	14			
6	4	1			
6	5	2			
Summa 35			Summa 4		

Statens järnvägar.

Uppflyttningar			Nedflyttningar		
från klass	till klass	antal järnvägs-stationer	från klass	till klass	antal järnvägs-stationer
1	1 A	4	2	3	2
2	1 B	15 (12)	3	4	3 (4)
3	2	4 (3)	4 a	5	7 (9)
4 a	2	1	5 (4 b)	6	12 (13)
4 a	3	7			
5	4	6			
6	4	1 (0)			
6	5	34 (44)			
Summa 72 (77)			Summa 24 (28)		

Enligt inom vederbörande verk utförd beräkning skulle kostnadsökningen för *uppflyttningar*, avrundad till jämna hundratal kronor, utgöra

vid postverket kr. 39,000: —

» telegrafverket » 19,400: —

» statens järnvägar » 80,900: —

tillhoppa kr. 139,300: —

samt kostnadsminskningen för *nedflyttningar*:

vid postverket.....	kr. 11,300: —
» telegrafverket.....	» 4,000: —
» statens järnvägar.....	» 34,300: —
	<hr/>
	tillhopa kr. 49,600: —

Den verkliga kostnadsökningen skulle sålunda bli omkring 89,700 kronor. Motsvarande siffra utgör enligt lönenämndens förslag 88,500 kronor. Till grund för beräkningarna har i varje särskilt fall lagts den lön, som i näst högsta löneklassen inom den lönegrad, befattningen tillhör respektive föreslagits att tillhöra, utgår inom den ortsgrupp, varest vederbörande anstaltsföreståndare är placerad. Den beräknade kostnadsminskningen för nedflyttningar kan självfallet icke omedelbart inträda i hela sin utsträckning med hänsyn till vissa av de nuvarande ordinarie tjänst innehavarnas placering i lönegrad.

Övergångs-
anordningar
vid omklassi-
ficeringens
genom-
förande.

Den av mig nu förordade klassindelningen av trafikanstalterna är avsedd att tillämpas från och med den 1 juli 1926. I vad mån de ifrågasatta förändringarna vid denna tidpunkt kunna i full utsträckning genomföras är emellertid beroende av, huruvida vederbörande föreståndares ställning icke lägger hinder i vägen för en omedelbar nedflyttning i klass av de trafikanstalter, som äro avsedda till dylik sänkning. Innehar föreståndaren för sådan anstalt ordinarie befattning inom anstaltens nuvarande klass, kan en nedflyttning ske — förutom i mån av vederbörandes avgång ur tjänst — allenast i samband med föreståndarens förflyttning antingen efter befordran eller till annan anstalt inom samma klass, som den förutvarande. Enär antalet uppflyttningar vid samtliga verk överstiger antalet nedflyttningar och med hänsyn till det stora antalet vakanta föreståndarbefattningar torde hinder mot en dylik förflyttning i regel ej möta, och synes förslaget sålunda i stort sett kunna genomföras vid den avsedda tidpunkten. I vissa fall, då en till nedflyttning föreslagen anstalt förestås av ordinarie befattningshavare av anstaltens nuvarande klass, lär emellertid en förflyttning av föreståndaren på grund av ålder eller andra särskilda förhållanden, såsom dryga flyttningskostnader, icke kunna ifrågasättas. På grund av stadgandet i 14 § 1 mom. tredje stycket av gällande avlöningsreglemente skola i nu angivna fall föreståndarna bibehållas i nuvarande lönegrad. Därvid torde de tills vidare eller intill dess en förflyttning lämpligen kan ske böra uppföras å övergångsstat, under det ett motsvarande antal befattningar i vederbörande lägre grad hållas vakanta. Då antalet av de tjänstemän, som böra ifrågakomma till uppförande å övergångsstat, för närvarande ej kan bestämt angivas, synes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att jämväl i fråga om befattningar, vilkas antal fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt, efter förslag av vederbörande verksstyrelse årligen tills vidare bestämma övergångsstaternas omfattning.

I detta sammanhang må jämväl till behandling upptagas frågan om placering av en å övergångsstat nu uppförd kvinnlig postmästarbefattning.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 31 december 1924 av frågan om ordnandet av kvinnliga befattningshavares löneförhållanden framhöll chefen för finansdepartementet bland annat, att det med hänsyn till pågående utredning rörande postkontorens klassificering icke syntes lämpligt att då verkställa någon inplacering av de kvinnliga postmästarbefattningarna å den för män och kvinnor avsedda gemensamma löneplanen. I avvaktan på resultatet av berörda utredning syntes den dåvarande enda ordinarie kvinnliga postmästaren — postmästaren av klass 4 Hedda Helena Rosengren — böra sättas på övergångsstat. Förslag härom framlades i propositionen nr 2 till 1925 års riksdag, som i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beslöt, att Rosengren skulle från och med den 1 juli 1925 uppföras å övergångsstat med åtnjutande av de dittills å ordinarie stat för henne bestämda löneförmåner.

Rosengren, som den 12 oktober 1916 befordrats till förenämnda befattning och allt sedan samma tid förestått postkontoret i Båstad, har nu hos Kungl. Maj:t gjort framställning om rätt att, med retroaktiv tillämpning från och med den 1 juli 1925, ingå på den från samma tidpunkt gällande nya lönestaten.

I häröver avgivet utlåtande har generalpoststyrelsen erinrat, att postkontoret i Båstad i lönenämndens klassificeringsförslag hänförts till samma klass som detsamma tidigare tillhört, eller klass 4, varjämte styrelsen under återopande härav anfört, att Rosengren, därest förslaget bleve genomfört, borde från och med den 1 juli 1926 överföras på ny stat såsom postmästare av klass 4 samt att, då Rosengren vid den nya lönestatens ikraftträdande den 1 juli 1925 innehade tjänst, som prövats böra i denna stat tillhöra klass 4, hon borde redan från sistnämnda tidpunkt komma i åtnjutande av de med ifrågavarande tjänst i ny stat förenade förmåner, med rätt att för placering i löneklass få tillgodoräkna sig den tid, hon därförut innehått samma tjänst.

Beträffande denna fråga har lönenämnden framhållit bland annat, att Rosengren uppförts å övergångsstat i avvaktan på klassificeringsfrågans lösning och att med hänsyn härtill — därest förändrad tjänsteställning för henne skulle ifrågakomma — hennes avlöning först från och med tidpunkten för klassificeringens genomförande borde utgå enligt de nya grunderna.

För egen del anser jag i likhet med generalpoststyrelsen, att därest det av mig förordade förslaget om placering av Båstads postkontor i klass 4 vinner bifall, hinder ej bör möta mot att Rosengren från och med den 1 juli 1926 avföres från övergångsstat och uppföres å gällande stat såsom postmästare av nämnda klass, därvid hon synes böra för uppflyttning i löneklass tillgodoräknas den tid hon dessförinnan varit ordinarie föreståndare för samma postkontor. Däremot kan jag av skäl, som lönenämnden återopat, icke tillstyrka en retroaktiv utbetalning av löneförmåner enligt de nya bestämmelserna för tiden före den 1 juli 1926.

Utöver ovan antydda övergångsanordningar beträffande vissa ordinarie föreståndarbefattningar torde jämväl särskilda anordningar vara påkallade med hänsyn till det vid postverket rådande förordnandesystemet. Vid sist-

nämnda verk har, såsom förut framhållits, på grund av Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1920 ett stort antal vakanta postmästartjänster och tjänster i succession tillsatts allenast på förordnande. I flertalet fall hava förordnandena av vederbörande erhållits efter tävlan, därvid iakttagits samma förfaringssätt som föreskrivits för befattnings tillsättande med ordinarie innehavare, under det vissa förordnanden meddelats utan dylik tävlan. I förstnämnda fall har avlöningen under förordnandet utgått jämlikt de i det föregående återgivna bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev den 10 september 1920, i de senare fallen har vederbörande allenast åtnjutit vanlig vikariatsersättning.

I skrivelse till Kungl. Maj:t har nu postmästareföreningen gjort framställning i fråga om sättet för avvecklingen av det nuvarande provisoriska tillståndet vid postverket, särskilt beträffande det definitiva tillsättandet i samband med omklassificeringen av postmästartjänster, vilka hittills uppehållits på förordnande. Föreningen hemställer, att därvid måtte förfaras på det sätt, att tillförordnad postmästare vid övergången betraktas såsom i vanlig ordning konstituerad postmästare av den klass hans postkontor nu tillhör, att därest hans postkontor uppflyttas i klass, han utan vidare ansökan konstitueras till postmästare av den klass, till vilken hans postkontor uppflyttats, att dylik tillförordnad postmästare, vilkens postkontor bibehålles i nuvarande klass, utan vidare ansökan konstitueras till postmästare av sådan klass, samt att tillförordnad postmästare, vars kontor sänkes i klass, konstitueras till postmästare av den klass, hans postkontor nu tillhör.

Med anledning av berörda framställning hava utlåtanden avgivits av lönenämnden och generalpoststyrelsen.

Lönenämnden har i sitt utlåtande framhållit bland annat, att ett godkännande av klassificeringsförslaget borde föranleda upphävande av nu gällande bestämmelser i fråga om vakanta postmästartjänsters tillsättande allenast på förordnande samt återbesättande med ordinarie innehavare av dessa befattningar. Därvid borde det emellertid i första hand ankomma på generalpoststyrelsen att gå i författning om tjänsternas tillsättande, och erfordrades det enligt lönenämndens mening, utöver gällande författningsföreskrifter, ej särskilda regler eller direktiv från Kungl. Maj:ts sida beträffande rätt för vederbörande befattningshavare att konstitueras till innehavare av vissa tjänster.

Ej heller generalpoststyrelsen har ansett postmästareföreningens framställning böra föranleda särskild åtgärd. Styrelsen har emellertid närmare utvecklat de grunder, som enligt styrelsens förmenande i regel borde tillämpas vid det definitiva tillsättandet av ifrågavarande tjänster.

Vidare må här nämnas, att postmästareföreningen och posttjänstemännens förening hos Kungl. Maj:t gjort framställning i syfte att de belopp, svarande mot avgifter till civilstatens änke- och pupillkassa, vilka på grund av bestämmelserna i brevet den 10 september 1920 avdragits från därav berörda tjänstemäns löner och innehållits av postverket, måtte i viss omfattning få användas såsom bidrag till befodringsavgift till kassan för tjänsteman, som i

sammanhang med postkontorens klassificering konstituerades till ordinarie innehavare av tjänst, å vilken han vid sagda tidpunkt innehade förordnande på grund av brevet den 30 juni 1920. Dessa bidrag vore avsedda att täcka den höjning av befodringsavgiften för ifrågavarande tjänstemän, som föranletts av deras i avvaktan på klassificeringens genomförande uppskjutna befodran.

I sistnämnda ärende hava utlåtanden avgivits av statskontoret, generalpoststyrelsen samt styrelsen över civilstatens änke- och pupillkassa. Samtliga de hörda myndigheterna hava därvid av billighetsskäl tillstyrkt föreningarnas framställning. Generalpoststyrelsen har för sin del anfört bland annat följande:

För postverket komme en behållning att uppstå, även om de förhöjda befodringsavgifterna gäldades genom återbetalning av viss del utav de innehållna avgifterna. För varje månad, som tjänst av ifrågavarande slag uppehållits på förordnande, hade nämligen innehållits ett belopp av 1.4 % av delaktighetsbeloppet respektive det förhöjda delaktighetsbeloppet för den tillförordnade, under det befodringsavgiften för vederbörande stigit allenast med i regel — och högst — 1 procent. Av det innehållna beloppet komme vid bifall till föreningarnas hemställan minst 28.5 % att tillfalla postverket. Under förutsättning av engångsbetalning av ifrågavarande avgifter skulle högst 66 % behöva tagas i anspråk.

Gjord överslagsberäkning hade givit vid handen, att de förhöjda befodringsavgifterna för de manliga tjänstemän, som förordnats att uppehålla postmästarbefattning eller befattning i succession enligt Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1920, skulle, därest dessa tjänstemän konstituerades på ordinarie tjänst den 1 juli 1926, uppgå till omkring 7,000 kronor. Emellertid vore i sista hand å ett antal av de vakanta postmästartjänsterna förordnade kvinnliga tjänstemän. Från och med den 1 juli 1925 voro dessa skyldiga att vid befodran erlægga familjepensionsavgifter till samma belopp som de manliga tjänstemännens avgifter till civilstatens änke- och pupillkassa. Det syntes generalpoststyrelsen billigt, att vad som komme att stadgas beträffande de manliga tjänstemännens befodringsavgifter till civilstatens änke- och pupillkassa finge gälla jämväl beträffande avgifterna för de kvinnliga tjänstemännens familjepensionering. Antalet kvinnliga befattningshavare, vilka uppehölle tjänster av här ifrågavarande slag, uppginge för närvarande till tjugu och de förhöjda befodringsavgifterna för familjepensioneringen för dessa tjänstemän, därest de konstituerades på ordinarie tjänst vid ovan angiven tidpunkt, hade beräknats till omkring 1,600 kronor.

Beträffande nu berörda frågor vill jag för egen del framhålla följande.

Därest det föreliggande klassificeringsförslaget för postverkets del godkännes, lärer anledning att uppehålla det generella förbudet mot vakanta postmästartjänsters återbesättande icke längre förefinnas, och skulle alltså hinder ej möta att med ordinarie innehavare tillsätta de postmästartjänster, som hittills på grund av brevet den 30 juni 1920 uppehållits på förordnande. Likaledes skulle ett återbesättande kunna ske av de tjänster, å vilka förordnanden i succession meddelats och som på grund av ordinarie innehavarens befodran bliva lediga, detta dock under förutsättning att vederbörande befattning icke bör hållas vakant med hänsyn till pågående utredningar rörande vissa organisatoriska förhållanden vid postverket.

Rörande sättet för nu berörda tjänsters återbesättning har jag icke kunnat tillstyrka postmästareföreningens framställning, som närmast skulle innebära likställighet i förevarande avseende mellan tillförordnade och ordinarie postmästare. Emellertid måste beaktas, att med hänsyn till det stora antal tjänster, varom här är fråga, ett ledigförklarande av samtliga dessa tjänster skulle kunna medföra stora praktiska svårigheter. Då de tjänstemän, som nu innehava förordnanden å tjänsterna, i regel erhållit sina förordnanden efter öppen tävlan, torde jämväl i flertalet fall, då kontoret icke sänkts i klass, den förordnade utan ny tävlan kunna befordras till den tjänst, han uppehållit. I vissa fall, exempelvis då vederbörande kontor uppflyttats i klass, kan dock en ny tävlan tänkas vara lämplig. Att på förhand uppdraga allmänna regler i förevarande avseenden lär knappast vara möjligt, utan torde avgörandet i varje fall böra överlämnas åt verksstyrelsen. Detta kan lämpligen ske på det sätt, att generalpoststyrelsen bemyndigas att, i den mån styrelsen så prövar lämpligt, vid tillsättandet av befattningar, som nu uppehållas på förordnande, erhållit efter öppen tävlan, utfärda konstitutorial utan iakttagande av bestämmelserna i styrelsens instruktion rörande befattningskungörande till ansökning.

Man har jämväl att i detta sammanhang taga ståndpunkt till frågan, i vad mån ett tillgodoräknande av ifrågavarande förordnanden bör ske för vederbörandes placering i löneklass. I detta hänseende torde särskilda föreskrifter erfordras allenast beträffande förordnanden, varå bestämmelserna i brevet den 10 september 1920 tillämpats.

Till en början torde det böra fastslås, att förordnanden av ifrågavarande slag å postmästartjänster skola, oavsett vilken klass vederbörande postkontor efter omregleringen kan komma att tillhöra, tillgodoräknas såsom innehavda i den klass kontoret därförut tillhört. Skulle emellertid de allmänna grunderna för tillgodoräkandet av förordnanden (12 § 1 mom. avlöningsreglementet) utan vidare tillämpas även på dylika postmästarförordnanden, komme i många fall en tillförordnad postmästare, som befordras till ordinarie, att lida löneminskning. Detta har sin förklaring däri, att enligt nysnämnda grunder förordnandetiden får tillgodoräknas allenast i den mån densamma överstiger tre år, under det de tillförordnade postmästarna i föreliggande fall redan från förordnandets början i stort sett uppburit de med den uppehållna tjänsten förenade förmånerna, avlöningsförhöjningar däri inbegripna. På grund härav och med hänsyn till de olägenheter, som uppskovet med klassificeringens genomförande i många avseenden medfört för posttjänstemännen, anser jag billigheten kräva en sådan avvikelse från de allmänna reglerna, att ifrågavarande tjänstemän för placering i löneklass tillgodoräknas hela förordnandetiden. Vad nu är sagt gäller jämväl i fråga om tjänstemän, som efter öppen tävlan erhållit förordnande i succession efter tillförordnad postmästare.

Beträffande slutligen frågan om bidrag till de ökade befodringsavgifter till civilstatens änke- och pupillkassa, som föranledas av de ifrågavarande tjänstemännens försenade utnämning, kunna visserligen billighetsskäl åbe-

ropas för ett bifall till de i denna fråga gjorda framställningarna. Å andra sidan kan man dock icke bortse från, att den tjänstemannagrupp, varom nu är fråga, i avlöningshänseende intagit en i viss mån bättre ställning än tjänstemän inom andra verk, vilka i avvaktan på omorganisation eller på grund av andra liknande omständigheter, över vilka tjänstemännen icke kunnat råda, fått vänta på ordinarie befordran. Därest mitt förslag rörande förordnandetidens tillgodoräknande vinner bifall, torde ytterligare förmåner icke böra ifrågasättas. Att märka är, att de föreslagna bidragen för tjänstemännen själva äro av relativt liten betydelse, under det att desamma för statsverkets del skulle kunna leda till konsekvenser, som ej kunna fullt överblickas.

Då vissa av de erforderliga övergångsordningarna kräva riksdagens medgivande, torde bemyndigande böra utverkas för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med ovan angivna grunder utfärda de bestämmelser, som kunna erfordras för genomförande av den föreslagna omklassificeringen.

Frågor om förbättrad löneställning för vissa befattningshavare samt om inrättande av nya befattningar vid kommunikationsverken.

Genom statsmakternas beslut nästlidet år angående de kvinnliga befattningshavarnas avlöningsförhållanden sammanfördes de dåvarande manliga och kvinnliga befattningarna i en gemensam löneplan, vilken uppgjordes så, att de dåvarande kvinnliga befattningarna inplacerades i den manliga löneplanen och denna utbyggdes nedåt med erforderligt antal lönegrader för att möjliggöra ett inpassande i densamma av de lägsta kvinnliga befattningarna. Beträffande sättet för inplaceringen hade i en inom finansdepartementet utarbetad promemoria olika alternativ upptagits. Enligt statsmakternas beslut kom inplaceringen att ske enligt alternativ I eller den s. k. kvantitativa metoden, d. v. s. de dåvarande kvinnliga befattningshavarna inplacerades så, att deras nya löner i möjligaste mån sammanföll med deras dåvarande.

Till behandling föreligga nu åtskilliga framställningar, avseende en högre placering i löneskalan av vissa av ovannämnda beslut berörda befattningar.

Främst är därvid att märka vissa framställningar rörande *postexpeditörer* och *telegrafexpeditörer* samt *förste postexpeditörer* och *förste telegrafexpeditörer*, vilka befattningar placerats i 11:e respektive 12:e lönegraden, medan de förutvarande manliga befattningarna, *postassistenter* och *telegrafassistenter* respektive *förste postassistenter* och *förste telegrafassistenter*, äro upptagna i 15:e respektive 17:e lönegraden.

I förevarande avseende har *posttjänstemännens förening* hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för nuvarande kvinnliga postexpeditörers och förste postexpeditörers uppflyttning i 15:e respektive 17:e lönegraden.

Föreningen erinrar, att generalpoststyrelsen i sitt utlåtande över nyssnämnda promemoria beträffande de kvinnliga befattningarnas inordnande i den gemensamma löneplanen uttalat sig för det i promemorian upptagna

Framställningar angående förutvarande kvinnliga befattningar i 11:e och 12:e lönegraderna.

alternativ II eller den s. k. kvalitativa metoden, d. v. s. inplacering efter kvalifikationskrav och göromålsens art, samt att styrelsen i anslutning därtill förordat postexpeditörernas och förste postexpeditörernas uppflyttning till nuvarande 15:e respektive 16:e lönegraden. Föreningen erinrar vidare, att i anledning av Kungl. Maj:ts förslag föregående år rörande ordnandet av kvinnliga befattningshavares avlöningsförhållanden i en motion (I: 147) hemställt om utfärdande av sådan övergångsbestämmelse, att i postverket då anställda kvinnliga postexpeditörer och förste postexpeditörer måtte, så länge de innehade någon av ifrågavarande tjänster, äga åtnjuta avlöning enligt nuvarande 13:e respektive 15:e lönegraden. Statsutskottet (utlåtande nr 33) hade funnit vissa skäl tala för beredande åt berörda befattningshavare av en något bättre löneställning än som skulle komma dem till del enligt Kungl. Maj:ts förslag men hade icke ansett sig böra på en enskild motionärs hemställan i denna del frångå Kungl. Maj:ts förslag, vilket jämväl av riksdagen bifölls. Föreningen framhåller i anslutning härtill, att genom berörda beslut ävensom genom riksdagens beslut att undantaga kvinnlig befattningshavare från rätt att åtnjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad de nuvarande kvinnliga postexpeditörerna icke blott kommit att stå fyra lönegrader lägre än sina i alla andra avseenden likställda manliga kolleger, postassistenterna, utan även åtnjote lägre avlöning än de manliga tjänstemännen i deras egen lönegrad, vilka hade lägre teoretisk kompetens och i förhållande till vilka de hittills i organisatoriskt avseende intagit befälsställning, samt att de nuvarande kvinnliga förste postexpeditörerna, vilka enligt postverkets instruktioner faktiskt intoge förmausställning gentemot obehörade manliga tjänstemän med samma kompetens som de själva, i lönehänseende stode långt under dem, för vilka de vore satta till förmån. Till stöd för den lösning, lönefrågan erhållit, hade anförts, att en differentiering av nuvarande manliga postassistents och kvinnliga postexpeditörers göromål kunde och borde genomföras, och hade nästlidet är uttalats, att efter den nu genomförda löne regleringen fördenskull en allmän eftersyn torde böra företagas i syfte att successivt utbyta den dyrare manliga arbetskraften mot kvinnlig. Föreningen ville understrika ett av generalpoststyrelsen gjort uttalande om det praktiskt utförbara i en dylik arbetsdifferentiering beträffande den nuvarande tjänstemannakåren. Det vore väl även en i högsta grad anmärkningsvärd åtgärd att — samtidigt som med all makt ropades på avskaffande av överkvalificerad arbetskraft — en tjänstemannagrupp, som med uppoffringar både för individen och staten förskaffat sig allmän och facklig kompetens för och under långa tider fullgjort göromål av mera krävande art, tilldelades göromål av enklare beskaffenhet och detta endast för att tvinga ned gruppen på ett arbetsplan, som motsvarade dess allt för låga lönenivå. Enda möjligheten att komma ur dessa missförhållanden vore att meddela skäliga övergångsbestämmelser för den nuvarande kvinnliga personalen av postexpeditör och förste postexpeditörs grad, så att därigenom kunde tillfredsställas billiga anspråk på den lika behörighet med mannen, som kvinnan formellt tilldelats inom statstjänsten.

Generalpoststyrelsen har i ett med anledning av berörda framställning avgivet utlåtande anført i huvudsak följande:

Styrelsen hade tillföre uttalat, att då de förutvarande manliga och kvinnliga postexpeditörerna ägde samma fackliga kompetens och användes inom i huvudsak samma verksamhetsområde för fullt likartade göromål, en konsekvens av behörighetslagens genomförande syntes böra bliva, att ifrågavarande kvinnliga befattningshavare erhöles samma löneställning som de manliga tjänstemännen i motsvarande ställning, och hade styrelsen förordat den s. k. kvalitativa inplaceringen av de kvinnliga befattningshavarna på

den blivande gemensamma löneskalan. Den lösning avlöningsfrågan sedermera erhållit torde icke förringa hållbarheten av de skäl, som styrelsen anfört för sin ställning i frågan. Snarare syntes den ändring av Kungl. Maj:ts ursprungliga förslag, som riksdagsbeslutet innefattade och som bland annat innebar en beskärning av de kvinnliga befattningshavarnas lön i jämförelse med eljest likställda manliga befattningshavare, giva ytterligare stöd för ett yrkande på ändrad löneställning för de kvinnliga tjänstemän, varom nu vore fråga. Den nyss antydda beskärningen, d. v. s. bestämmelsen om att kvinnlig befattningshavare icke komme i åtnjutande av den högsta löneklassen inom de särskilda lönegraderna, syntes, såsom av riksdagshandlingarna (statsutskottets utlåtande nr 17 sid. 31) framginge, vara motiverad jämväl genom ett antagande om en något lägre arbetsprestation av de kvinnliga tjänstemännen vid jämförelse med de manliga eller i allt fall om mindre arbetsutbyte mot lönen på grund av kvinnornas genomsnittligt större sjuklighet m. m. Vidkommande de kvinnliga postexpeditörerna torde, enligt styrelsens uppfattning, ifrågavarande lönereduktion kunna anses uppväga jämväl den begränsning i användningen av ifrågavarande tjänstemän, som låge däruti, att de icke i fullt samma utsträckning som de med dem eljest likställda manliga tjänstemännen kunde användas vare sig för sådant arbete, som krävde större fysisk kraftutveckling, eller för vikariat å högre befattningar, med vilka vore förenade befälsföring över större antal manliga tjänstemän. Styrelsen vidhölle fördenskull den ståndpunkt, som styrelsen tillföre intagit i denna fråga, och hölle före, att rättvisa och billighet talade för ett bifall till posttjänstemännens förenings framställning om de nuvarande kvinnliga postexpeditörernas hänförande till 15:e lönegraden.

Vad beträffade de kvinnliga förste postexpeditörerna, kunde styrelsen däremot icke biträda posttjänstemännens förenings förslag om dessa kvinnliga befattningshavares inordnande i den 17:e lönegraden, varuti förste postassistenterna vore placerade. De kvinnliga förste postexpeditörernas verksamhetsområde sammanföle nämligen icke med förste postassistenternas på samma sätt som postexpeditörernas och postassistenternas hitintills gjort och under en övergångstid måste göra. De kvinnliga förste postexpeditörerna användes icke för befälsföring i sådan utsträckning som förste postassistenterna. Förste postexpeditörernas plats borde fördenskull vara mellan postassistenterna och förste postassistenterna. Med vidhållande av sin tidigare intagna ståndpunkt härutinnan ville styrelsen alltså förorda, att de nu anställda kvinnliga förste postexpeditörerna berättigades erhålla lön i 16:e lönegraden.

En följd av ett eventuellt genomförande av den ifrågasatta övergångsordningen syntes böra bliva, att de vid verket nu anställda kvinnliga extra ordinarie postexpeditörerna och postexpeditörsaspiranterna, vilka hade samma teoretiska kompetens och fackliga utbildning som de ordinarie postexpeditörerna och postassistenterna, skulle, då de vunne ordinarie anställning, erhålla lön i 15:e lönegraden.

Vidare syntes i postverket nu anställda kvinnliga postexpeditörer, extra ordinarie postexpeditörer och postexpeditörsaspiranter vid eventuell framtida befordran till förste postexpeditör böra berättigas åtnjuta lön i 16:e lönegraden.

Därest, i enlighet med förestående förslag, de nuvarande postexpeditörerna och förste postexpeditörerna skulle få komma i åtnjutande av lön i respektive 15:e och 16:e lönegraderna, skulle detta innebära en kostnadsökning — fränsett dyrtidstillägg — av omkring 340,000 kronor per år. Storleken av detta belopp, vilket framdeles skulle komma att minskas genom avgången bland den till den förhöjda löneställningen berättigade personalen, ansåge styrelsen icke böra hindra ett tillmötesgående av den enligt styrelsens åsikt fullt

berättigade framställningen. Styrelsen ansåge sig härvidlag böra understryka, att, såsom styrelsen förut framhållit, förhållandena uti ifrågasvarande hänseende vore egenartade för postverket, vadan ett bifall icke behövde medföra några konsekvenser för andra grenar av statsförvaltningen.

Vidare har *kvinnliga telegrafpersonalens förening* hemställt, att telegrafexpeditörerna måtte uppflyttas till åtminstone 12:e och förste telegrafexpeditörerna till 15:e lönegraden. Föreningen har till stöd härför anfört i huvudsak följande:

Vid placeringen av telegrafexpeditör i 11:e lönegraden, d. v. s. en lönegrad lägre än radiotelegrafist, hade vederbörlig hänsyn icke tagits till befattningarnas inbördes värde och därför erforderliga kvalifikationer. Av telegrafexpeditör krävdes icke blott högre skolkompetens utan även omkring tre gånger längre fackutbildning än vad som fordrades av en radiotelegrafist. Telegrafexpeditörens arbete, vilket först och främst bestode i att handhava mottagning, vidarebefordring och avlämning av telegram, ställde stora krav på tjänstemännen ifråga om språkkunnighet, uppfattning och omdöme. Vidare hade telegrafexpeditörerna numera till viss del övertagit det arbete med de direkta internationella trådförbindelserna, som tidigare helt och hållet bestrits av telegrafassistenterna, något som förutsatte insikt i snabbskriftsystemens egenartade och delvis rätt invecklade arbetsmetoder. Vid många stationer biträdde telegrafexpeditören stationsföreståndaren med stationens ekonomiska förvaltning och dagliga skötsel. Avfattningen av tjänste-telegram till in- och utländska stationer, services taxés m. m., vilket telegrafexpeditören självständigt ombesörjde, krävde jämte god språkbehandling en ingående kännedom om ej blott inländska utan ock internationella författningar rörande trafiken. Radiotelegrafist åter hade att av trafiken i regel blott ombesörja repetition av telegram mellan kuststationer, fartyg och centralstationer, medan hela den stora internationella radiokorrespondensen ombesörjdes av telegrafexpeditörer och telegrafassistenter å de stora telegrafstationerna. Radiotelegrafistens övriga uppgifter vore närmast att hänföra till ett slags vakttjänst samt mera maskinellt arbete. För en förbättrad löneställning för förste telegrafexpeditör talade dessutom befattningens egenkap att hädanefter utgöra en slutpost för telegrafexpeditörerna.

I utlåtande över berörda framställning erinrar *telegrafstyrelsen*, att styrelsen tidigare uttalat sig för att vid inplacering enligt den kvalitativa metoden telegrafexpeditörer och förste telegrafexpeditörer borde inpassas i 13:e respektive 15:e lönegraden. I anslutning härtill ansåge sig styrelsen böra tillstyrka de ifrågasatta uppflyttningarna. Vid bifall härtill beräknades den årliga kostnadsökningen för telegrafverket — fränsett dyrtidstillägg — till omkring 215,000 kronor, däri inberäknat en av uppflyttningen föranledd ökning av avlöningen till icke-ordinarie personal.

Med anledning av generalpoststyrelsens ovanberörda förslag i fråga om nuvarande kvinnliga postexpeditörer och förste postexpeditörer erinrar telegrafstyrelsen, att styrelsen tidigare på det bestämdaste avrått från upphävande av den likställighet i lönehänseende mellan telegrafexpeditörer och kvinnliga postexpeditörer, som efter förutgången noggrann prövning av statsmakterna faststälts så sent som år 1919 vid den då beslutade gemensamma lönerörelsen för kommunikationsverken.

Kommunikationsverkens lönenämnd yttrar i anledning av dessa framställningar följande:

»Även enligt lönenämndens uppfattning hava de befattningar vid postverket och telegrafverket, om vilka nu är fråga, blivit väl lågt placerade vid deras inordnande i den från och med den 1 juli 1925 gällande, för män och kvinnor gemensamma löneplanen. Lönenämnden anser sig dock icke böra förorda den av poststyrelsen ifrågasatta anordningen, enligt vilken de kvinnliga postexpeditörer och förste postexpeditörer, vilka övergått till den från och med nyssnämnda dag tillämpade lönestaten, övergångsvis skulle äga att uppbära lön inom de av poststyrelsen föreslagna lönegraderna. Enligt nämnda förslag skulle de befattningshavare, som komme att beröras därav, beredas en löneförbättring i jämförelse med vad som tillkommit dem före den 1 juli 1925, vilken — fränsett dyrtidstillägg — skulle utgöra:

	å A-ort		å G-ort	
	i lägsta löneklassen	i högsta löneklassen	i lägsta löneklassen	i högsta löneklassen
	kr.	kr.	kr.	kr.
för postexpeditörer	750	1,050	1,146	1,476
för förste postexpeditörer	810	1,170	1,206	1,620

En så avsevärd löneökning som den nu angivna, vilken väsentligen överstiger den, som i något annat fall kommit kvinnliga befattningshavare till del i samband med de senast vidtagna förändringarna i avlöningsreglementet, är enligt lönenämndens mening icke tillräckligt motiverad av vad från poststyrelsens eller personalorganisationens sida anförts till stöd för de ifrågasatta uppflyttningarna. Efter genomförandet av den nya fördelning av arbetsuppgifterna mellan olika befattningsgrupper, som förutsatts skola äga rum i anledning av den från och med den 1 juli 1925 tillämpade löneplanen, kan det ej heller ur administrativ synpunkt anses lämpligt, att ett antal befattningshavare inom vissa tjänstegrupper skulle — utan att detta nödvändiggjordes av vederbörandes rätt att vara tryggad mot löneminskning vid övergång till den nya lönestaten — komma att till följd av en övergångsanordning intaga en annan och förmånligare löneställning än den, som i avlöningsreglementet blivit för vederbörande tjänstekategorier bestämd.

Den avlöningsförbättring, som kan anses skäligen för de tjänstemannagrupper, om vilka i föreliggande framställningar är fråga, torde i stället böra åstadkommas genom uppflyttning i lönegrad av de i den nuvarande tjänsteförteckningen förekommande befattningarna postexpeditör, förste postexpeditör, telegrafexpeditör och förste telegrafexpeditör. Vid genomförandet av en dylik uppflyttning bör enligt lönenämndens förmenande den likställighet i avlöningshänseende, som vid den år 1919 beslutade löne regleringen åvägbragtes mellan kvinnliga postexpeditörer och telegrafexpeditörer, allt fortfarande upprätthållas. Vad i vissa framställningar anförts såsom motiv för en rubbnig av denna likställighet synes nämligen icke utgöra anledning att nu frågå den inbördes värdesättning av ifrågavarande befattningar, som efter noggranna undersökningar ägde rum vid det nya avlöningsreglementets antagande.

Lönenämnden vill för sin del föreslå, att såväl de i nuvarande 11:e lönegraden placerade befattningarna postexpeditör och telegrafexpeditör som ock de till 12:e lönegraden hänfödda befattningarna förste postexpeditör och förste telegrafexpeditör måtte uppflyttas till den lönegrad, som är närmast högre än den, respektive befattningar för närvarande tillhöra, varigenom de båda förstnämnda befattningarna skulle komma att placeras i 12:e lönegraden och de båda senare i 13:e lönegraden.

Den sålunda ifrågasatta uppflyttningen av dessa tjänster bör enligt lönenämndens mening icke medföra några konsekvenser i form av höjning i lönegrad av andra befattningar vare sig inom eller utom de verk, om vilka nu är fråga. Särskilt må betonas, att uppflyttningen av telegrafexpeditörsbefattningen icke bör kunna åberopas såsom stöd för en höjning jämväl av de med densamma nu likställda befattningarna kansliskrivare, kopist och vaktföreståndare, av vilkas innehavare icke kräves motsvarande utbildning.

Uppflyttningen av befattningen postexpeditör till 12:e lönegraden bör icke undantagslöst komma samtliga de tjänstemän till godo, som för närvarande innehava tjänsteställning och åtnjuta lön såsom postexpeditörer. Härutinnan må till en början erinras, hurusom i punkt A 9 av de utav Kungl. Maj:t den 24 november 1922 fastställda bestämmelserna i fråga om tjänstemännens i postsparbanken övergång den 1 januari 1923 på postverkets ordinarie stat eller placering å särskild övergångsstat för sistnämnda verk föreskrivits, att de för vissa kontorsskrivare hos postsparbanken utfärdade konstitutorial skola gälla som konstitutorial å kvinnlig postexpeditörsbefattning. Intill dess nu avsedd tjänsteman placerats å fast postexpeditörsbefattning skall hon, enligt samtidigt meddelad föreskrift, vara placerad å övergångsstat. Dessa befattningshavare, vilka icke besitta samma kompetens i fråga om de postala göromålen som de vid postverket utbildade postexpeditörerna, torde, så länge de kvarstå å nämnda övergångsstat, icke böra åtnjuta lön enligt högre lönegrad än den, i vilken de för närvarande äro placerade.

Vidare bör hänsyn tagas till vissa förhållanden, som stå i samband därmed, att den vid de övriga kommunikationsverken förekommande, i 11:e lönegraden inordnade befattningen kansliskrivare icke finnes upptagen i tjänsteförteckningen under postverket. På grund härav hava i åtskilliga fall såväl inom poststyrelsen som vid postverkets distriktsförvaltningar anlitats befattningshavare inom postexpeditörsgruppen för utförande av kontors- och expeditionsgöromål motsvarande dem, som vid de övriga verken handhavas av kansliskrivare. Det föreligger givetvis icke någon anledning att tilldela dessa befattningshavare en högre löneställning än nyssnämnda, med dem jämförliga tjänstemän vid de andra verken. Lämpligast synes lönenämnden vara att även för postverkets del inrätta befattningen kansliskrivare i 11:e lönegraden samt att de befattningshavare inom postexpeditörsgraden, vilka uteslutande och stadigvarande sysselsättas med göromål av den art, som i allmänhet anses böra ankomma på kansliskrivare, överflyttas till sistnämnda befattning. Ovannämnda å övergångsstat uppförda postexpeditörer, vilka tidigare tjänstgjort inom postsparbanken, torde efter kansliskrivarebefattningens inrättande böra upptagas såsom kansliskrivare. Denna anordning skulle dock givetvis icke beröra dem bland ifrågavarande befattningshavare, vilka tilläventyrs icke övergått på den från och med den 1 juli 1925 gällande lönestaten.

Vad beträffar det närmare tillvägagångssättet vid uppflyttning i lönegrad av övriga postexpeditörer ävensom av förste postexpeditörer, telegrafexpeditörer och förste telegrafexpeditörer, böra enligt lönenämndens mening tillämpas enahanda övergångsbestämmelser, som kommit till användning i fråga om de kvinnliga befattningshavarnas inordnande i den från och med den 1 juli 1925 gällande gemensamma löneplanen.

Vid bifall till lönenämndens förslag rörande placering i lönegrad av nu omhandlade ordinarie befattningar erfordras självfallet icke några särskilda föreskrifter beträffande löneförmånerna för extra ordinarie postexpeditör och postexpeditörsaspirant vid anställning såsom ordinarie postexpeditör eller för tjänsteman, som framdeles vinner anställning såsom förste postexpeditör.

Vad poststyrelsen i sådant avseende föreslagit torde sålunda icke böra till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.»

Slutligen meddelar lönenämnden, att de av lönenämnden föreslagna uppflyttningarna, enligt vad från vederbörande verk inhämtats, skulle medföra en årlig kostnadsökning för post- och telegrafverken av omkring 70,200 respektive omkring 201,000 kronor.

Lönenämnden hemställer alltså, att befattningarna postexpeditör och telegrafexpeditör måtte uppflyttas till 12:e samt befattningarna förste postexpeditör och förste telegrafexpeditör till 13:e lönegraden ävensom att beträffande postverket måtte inrättas befattningen kansliskrivare med placering i 11:e lönegraden.

Två ledamöter av lönenämnden hava avstyrkt lönenämndens förslag.

I likhet med lönenämnden har *kvinnliga postföreningen* hemställt om inrättande av kansliskrivarbefattningar vid postverket. Till stöd härför har föreningen anfört, att inom postverket vore åt kanslibiträden i stor utsträckning anförtrott ett så kvalificerat arbete, att detsamma rättvisligen borde utföras av tjänstemän i kansliskrivares grad.

Generalpoststyrelsen har i avgivet utlåtande tillstyrkt föreningens framställning.

Med anledning av ovanberörda framställningar om uppflyttning i lönegrad av post- och telegrafexpeditörer m. fl. kvinnliga tjänstemän hava *styrelserna för de kvinnliga telefontjänstemannaföreningarnas centralförening* och *för telegrafverkets kvinnliga kontorspersonals förening* hemställt, att övriga, av kvinnor nu innehavda befattningar vid telegrafverket i 11:e och 12:e lönegraderna, nämligen vaktföreståndare, kansliskrivare och kopist respektive förste vaktföreståndare och förste kassör, måtte fortfarande placeras i samma lönegrader som telegrafexpeditör respektive förste telegrafexpeditör. Enahanda framställning har gjorts av *statsbanornas kvinnliga tjänstemannaförening* beträffande de i nyssnämnda lönegrader placerade befattningarna kansliskrivare respektive förste kansliskrivare vid statens järnvägar. Till stöd för samtliga dessa framställningar har huvudsakligen anförts, att skäl icke föreläge att upphäva den likställighet i lönehänseende mellan ifrågavarande befattningar i respektive lönegrader, som varit rådande sedan 1919 års lönereglering och som framgått såsom resultat av en upprepad, allsidig prövning av det inbördes förhållandet mellan de kvinnliga befattningarna vid kommunikationsverken.

Framställningarna hava, i vad de avse personal vid telegrafverket, tillstyrkts av *telegrafstyrelsen* men beträffande tjänstemän vid statens järnvägar avstyrkts av *järnvägsstyrelsen*.

Lönenämnden har för sin del avstyrkt samtliga sist berörda framställningar och därvid betonat, att den av nämnden av särskilda skäl föreslagna uppflyttningen av post- och telegrafexpeditörsbefattningarna icke skäligen borde såsom konsekvens medföra en höjning jämväl av de i förevarande framställningar avsedda befattningar, varjämte nämnden framhållit, att ett

bifall till dessa framställningar skulle med största sannolikhet i sin ordning framkalla nya krav på höjning i lönehänseende jämväl av andra befattningsgrupper än de nu nämnda.

*Departements-
chefen.*

Det torde vara uppenbart, att rubbningar i den föregående år beslutade inplaceringen av de kvinnliga befattningarna å den nya gemensamma löneskalan icke efter så kort tid böra vidtagas utan synnerligen starka skäl och utan fullt tillfredsställande utredning rörande därav följande konsekvenser. Vad i denna fråga förekommit giver emellertid vid handen, att post- och telegrafexpeditörer samt förste post- och telegrafexpeditörer i fråga om kompetensfordringar och arten av dem påvilande göromål intaga en särställning i förhållande till övriga till samma lönegrader hänfödda kvinnliga befattningar. En förändrad placering av de förra befattningarna skulle därför i och för sig icke behöva medföra en motsvarande åtgärd beträffande övriga ifrågavarande befattningar, mot vilkas placering, så vitt jag kunnat finna, vägande anmärkningar icke framkommit. Vissa skäl tala emellertid för att man även beträffande den förra kategorien för närvarande undviker rubbningar och avvaktar resultatet av pågående omläggningar inom respektive verk av organisatorisk art och avseende berörda tjänstemannagrupperns utbildnings- och arbetsförhållanden. Vad nu är sagt gäller i främsta rummet postverket, och må i detta avseende erinras följande.

Med fullföljande av syftet i vissa av 1923 års postkommitterade framlagda förslag har generalpoststyrelsen i skrivelser den 5 maj och den 21 november 1925 angivit vissa riktlinjer för utbildningen av aspiranter till postexpeditörs- och postassistentbefattning ävensom de kompetensfordringar för sagda personal, som styrelsen ansett böra hädanefter gälla. Generalpoststyrelsen har därvid utgått från att för kassaexpeditionstjänsten i allmänhet böra användas tjänstemän i den nya postexpeditörsgraden och att de nuvarande postassistenternas antal bör nedbringas till vad som ungefärligen erfordras för rekryteringen av det högre befälsbeståndet i verket. Styrelsens förslag innebär, att för anställning som postexpeditör, förste postexpeditör och stationsmästare av nuvarande klass 1 skulle fordras att hava genomgått en för dessa tjänsters behöriga skötande erforderlig utbildningskurs samt att för anställning såsom postassistent eller i högre befattning skulle fordras — förutom nyssnämnda utbildning — genomgående av ytterligare en kurs, avseende att bibringa högre fakkunskap ävensom administrativ utbildning, varjämte övergången till postexpeditörs- och stationsmästaregraderna för de i verket nu anställda tjänstemännen i de lägre lönegraderna skulle på olika sätt underlättas.

Frågan om uppdelning av arbetet mellan assistent- och postexpeditörsgraderna har närmare utvecklats av generalpoststyrelsen i skrivelse den 31 oktober 1925 med förslag i fråga om antalet ordinarie befattningar vid postverket av högst 20:e lönegraden under år 1926. Styrelsen har därvid anført, att ett uppdelande av arbetsuppgifterna för postassistenter och postexpeditörer icke låte sig genomföras på grundval av arbetets art utan finge svårig-

hetsgraden, d. v. s. de förhållanden, under vilka arbetet utfördes, därvid bliva avgörande. Antalet assistenter borde bestämmas allenast med hänsyn till vad som erfordrades för rekrytering av den högre befälskåren, då det antal assistenter, som med sådan utgångspunkt visade sig erforderligt, antoges bliva tillfyllest för bestridande av sådana befattningar, med vilka vore förenade de mest maktpåliggande göromålen inom de förutvarande post-expeditörernas verksamhetsområde, samt för vikariatstjänstgöring å högre tjänster. Under förutsättning, att behovet av postassistenter tills vidare finge bestämmas med hänsyn till förhållandena vid varje postkontor, borde det antal postassistenter, som för närvarande kunde beräknas vara erforderligt, utgöra omkring 400 eller bortåt hälften av det nu befintliga antalet.

Beträffande sättet för avvecklingen av det övertaliga antalet postassistenter har generalpoststyrelsen föreslagit, att det nuvarande antalet assistentbefattningar skulle bibehållas intill dess samtliga extra ordinarie assistenter och assistentaspiranter befordrats till assistenter, dock skulle en successiv minskning ske på det sätt, att ledig assistentbefattning utbyttes mot post-expeditörsbefattning, därest den närmast i tur till ordinarie anställning stående extra ordinarie postexpeditören vore i tjänsten äldre än den äldste extra ordinarie postassistenten. Skulle emellertid styrelsens förslag om uppflyttning övergångsvis av de nuvarande postexpeditörerna och förste postexpeditörerna i 15:e respektive 16:e lönegraderna icke bifallas, måste man, enligt styrelsens mening, även avvakta, att de postexpeditörer och förste postexpeditörer samt extra ordinarie postexpeditörer och postexpeditörsaspiranter, som gjort sig förtjänta av befordran till assistenter eller visat sig äga förutsättningar att bestrida även högre befälsposter, uppnådde befordran till assistenter. Först därefter borde det efter ovan omförmälda utbyten kvarstående antalet assistentbefattningar minskas allt efter avgången av assistenter, sedan dock genom årlig nyrekrytering i begränsad omfattning sörjts för att det alltjämt kvarstående behovet av rekryteringsmaterial för den högre befälskåren fyllts.

Genom beslut den 18 december 1925 har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse angående ändrad lydelse av § 33 i instruktionen för generalpoststyrelsen, varigenom bestämmelserna angående kompetensfordringarna för ifrågakvarande befattningar ändrats i huvudsaklig anslutning till styrelsens ovan angivna riktlinjer. Vidare har Kungl. Maj:t samma dag för första halvåret 1926 fastställt antalet postassistentbefattningar till samma siffra som motsvarar antalet nämnda dag tillsatta dylika befattningar eller 821 ävensom förordnat, att vid uppkommande ledighet å postassistentbefattning den lediga befattningen skulle, i avbidan på ytterligare utredning angående ordningen för nedbringande av dessa tjänsters antal och i samband därmed stående frågor, tills vidare under första halvåret 1926 hållas vakant.

Den av Kungl. Maj:t genom berörda beslut godkända omläggningen innebär alltså i princip, att huvuddelen av de göromål vid postverket, vilka för närvarande utföras av befattningshavare med den för assistent och postexpeditör hittills gemensamma utbildningen, hädanefter skulle anförtros åt en

grupp tjänstemän med mindre omfattande fackutbildning. Denna grupp skulle utgöras av postexpeditörer och förste postexpeditörer, utbildade efter de nya kompetensbestämmelserna. Åt assistenterna skulle förbehållas de mera kvalificerade uppgifterna och skulle denna grupp därjämte bilda underlag för rekryteringen av de högre befattningarna. Genomförandet av denna anordning kräver emellertid en viss övergångsperiod, beroende på såväl det nuvarande antalet tjänstemän inom de olika graderna som ock den hittillsvarande likställdheten i kompetens mellan assistenter och postexpeditörer.

Vad telegrafverket beträffar har den i detta verk sedan länge i enahanda riktning pågående omläggningen av arbets- och utbildningsförhållandena för telegrafexpeditörs- och telegrafassistentbefattningarna ännu icke helt vunnit sin avslutning.

Med hänsyn till det nu anförda och innan berörda omläggningar hunnit genomföras och verkningarna därav kunnat överblickas kan jag icke, på sätt lönenämnden ifrågasatt, förorda en allmän uppflyttning av de befattningar, varom här är fråga.

Därest postexpeditörsbefattningen bibehålles i sin nuvarande lönegrad, lär det av lönenämnden anförda skälet till inrättande av en ny befattning i samma lönegrad, kansliskrivare, icke föreligga; och torde i övrigt frågan om behovet av denna nya befattning böra ytterligare utredas.

Vid bedömande av frågan angående de nuvarande postexpeditörernas och förste postexpeditörernas ställning i avlöningshänseende bör beaktas, att dessa befattningshavare, vilka i fråga om utbildning äga samma kompetens som assistenterna, jämväl hittills i stort sett utfört lika kvalificerat arbete som dessa. En uppdelning av arbetsuppgifterna i antydd riktning mellan assistenter och befattningshavare i lägre grad lär ej heller kunna fullt genomföras förr än assistentkåren nedbringats till ett antal, som motsvarar de mera kvalificerade uppgifter, som skulle ankomma på denna befattningsgrupp. Ur denna synpunkt torde ordningen för genomförandet av den erforderliga minskningen av assistentkåren även i detta sammanhang vara av intresse.

I sistnämnda fråga har jag icke kunnat biträda generalpoststyrelsens mening. Visserligen är det tydligt, att beföringarna till postassistents grad icke kunna helt inställas. Ett sådant förfaringsätt skulle uppenbarligen medföra betänkliga följder, framförallt i fråga om den högre personalens rekrytering. Med vederbörligt hänsynstagande härtill bör emellertid — utan avseende å antalet av nuvarande icke ordinarie personal — en successiv minskning av postassistentkåren i mån av avgång omedelbart igångsättas, så att, därest vid inträffad ledighet tjänsten icke anses böra ur rekryteringssynpunkt återbesättas, densamma skulle ersättas med lägre befattningshavare.

Även med den nu ifrågasatta ordningen torde övergången till det nya systemet komma att kräva avsevärd tid, och det övervägande antalet av de högre utbildade postexpeditörerna komma säkerligen att för lång tid framåt

få utföra arbete av samma svårighetsgrad som ett stort antal postassistenter. Med hänsyn härtill synes mig billigheten kräva, att de personligen erhålla en något bättre löneställning än de postexpeditörer, som icke äga denna högre utbildning och därför icke kunna utnyttjas på samma sätt. Jämväl statsutskottet har föregående år funnit vissa skäl tala för beredande av en något bättre löneställning för ifrågavarande befattningshavare. Efter överbägande av denna fråga har jag funnit mig böra föreslå, att postexpeditörer med den för assistenter och postexpeditörer hittills gemensamma postala utbildningen må personligen tilldelas avlöning enligt de för 12:e lönegraden stadgade grunder. I enlighet härmed torde förste postexpeditörer med nyss angiven utbildning böra personligen tilldelas avlöning enligt 13:e lönegraden. Däremot torde de av lönenämnden omförmälda, för närvarande å övergångsstat placerade kvinnliga postexpeditörer, vilka tidigare varit kontorsskrivare i postsparbanken, ävensom vissa andra postexpeditörer, vilka sakna postal utbildning, icke böra berättigas till högre löneställning än de för närvarande innehava.

De ovan anförda skälen för en förbättring av vissa postexpeditörers löneställning torde icke i samma mån kunna åberopas till stöd för en liknande förmån för de nuvarande telegrafexpeditörerna. Sålunda har, såsom ovan antytts, vid telegrafverket en uppdelning av arbetsuppgifter mellan telegrafassistenter och telegrafexpeditörer sedan flera år tillbaka ägt rum, därvid de mera kvalificerade uppgifterna förbehållits assistenterna, och hava i enlighet härmed assistentbefattningar successivt utbytt mot telegrafexpeditörsbefattningar. Ej heller i fråga om kompetensfordringarna äro befattningarna likställda, i det den fackliga utbildningen för assistenterna varit mera omfattande än motsvarande utbildning för de hittillsvarande kvinnliga befattningarna.

Därest, på sätt jag föreslagit, en nedskrivning av postassistenternas antal omedelbart igångsättes, kommer emellertid en stor del av de nuvarande extra ordinarie postassistenterna, vilka erhållit den för ifrågavarande befattning erforderliga utbildningen, icke att inom rimlig tid kunna vinna befordran till ordinarie assistent. Med hänsyn särskilt till de otillfredsställande pensionsförhållanden, som skulle bliva en följd av allt för lång extra ordinarie anställning, synes möjlighet böra beredas dessa befattningshavare att inom icke alltför lång tid vinna ordinarie anställning utan att de därigenom bliva i lönehänseende allt för ogynnsamt ställda. Detta torde lämpligen kunna ordnas genom ett medgivande, att nu anställd extra ordinarie postassistent må, i den mån lediga postexpeditörsbefattningar finnas och vederbörande därtill anses böra ifrågakomma, kunna konstitueras till postexpeditör med rätt att, i likhet med de kvinnliga postexpeditörerna med samma utbildning, personligen placeras i 12:e lönegraden samt att inom denna ram bibehållas vid av honom vid ordinarieblivandet i den extra ordinarie anställningen innehavd lön.

De av mig nu förordade övergångsordningarna beträffande avlöningen till vissa postexpeditörer och förste postexpeditörer, vilka torde få tillämpas

från och med den 1 juli 1926, kräva riksdagens medgivande, och torde därför bemyndigande böra utverkas för Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser i ämnet i huvudsaklig överensstämmelse med av mig angivna grunder.

Kassör vid
telegraf-
verket.

I skrivelse den 26 augusti 1925 har *telegrafstyrelsen* hemställt, dels att kassör vid telegrafverket måtte uppflyttas från 7:e till 8:e lönegraden och dels att vid telegrafverket måtte inrättas en ny kassörsbefattning med placering i 10:e lönegraden. Till stöd härför yttrar styrelsen:

»I den från och med den 1 juli 1925 gällande löneplanen har kassör vid telegrafverket blivit inplacerad i 7:e lönegraden och förste kassör i 12:e lönegraden. Enligt telegrafstyrelsens åsikt borde emellertid kassörerna hava berettis en bättre löneställning än som sålunda kommit dem till del. I utlåtande (nr 33) den 20 mars 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m. jämte i ämnet väckta motioner, har statsutskottet även framhållit (sid. 17), att det syntes utskottet icke kunna förnekas, att kassörsbefattningen vid telegrafverket i den nya löneplanen kommit i en mindre gynnsam löneställning.

Vid telegrafverkets stationer anställas kassör i regel först då uppbörden vid stationen under normala förhållanden uppgår till 250,000 à 300,000 kronor per år. Förste kassör anställas, då den årliga uppbörden överskrider 1,000,000 kronor.

Även om uppbördens storlek kan tagas såsom en mätare av kassörens arbetsmängd, är det dock icke inkassering och utbetalning av penningar, som utgör huvudparten av en stationskassörs arbete. Stationskassören har nämligen att förutom uppbörd och kassabokföring ombesörja stationens medelsredovisning samt att närmast under stationsföreståndaren svara för arbetet å stationens räkenskapsavdelning, varvid det åligger kassören att utöva befälskap för den å nämnda avdelning placerade personalen, i regel bestående av telefonister i olika grader men även av kontorsbiträden och kanslibiträden. Då kassör och kanslibitråde i löneplanen blivit inplacerade i samma lönegrad, inträffar det därför att befäl och biträdande personal innehava samma tjänstegrad. Vad här sagts gäller även i stort sett de å linjedistriktet placerade kassörerna. Eu uppflyttning i lönegrad av kassörsbefattningen vid telegrafverket måste därför anses påkallad och får styrelsen föreslå, att befattningen ifråga inplaceras i 8:e lönegraden.

Såsom redan nämnts hava kassörer vid stationer med en årlig uppbörd mellan 250,000 och 1,000,000 kronor hittills varit placerade i samma lönegrad. Det kan emellertid icke förnekas, att kassörsarbetet vid de större av de stationer, varom här är fråga, är både betydligt mycket ansvarsfullare och mera omfattande än vid de mindre. Det synes styrelsen därför rättvist, att för dessa större stationer, med en uppbörd mellan 600,000 och 1,000,000 kronor, en ny kassörsbefattning inrättas vid telegrafverket, och får styrelsen därför föreslå inrättandet av en dylik befattning med placering i 10:e lönegraden. Förste kassör bör allt fortfarande bibehållas i samma lönegrad som nu och med samma benämning.»

Lönenämnden meddelar till en början, att två kassörer vid telegrafverket hos lönenämnden hemställt, att lönenämnden måtte föreslå kassörsbefattningens vid nämnda verk uppflyttning till 11:e lönegraden. Härefter anför lönenämnden i denna fråga följande:

»Även enligt lönenämndens uppfattning hava kassörerna vid telegrafverket blivit väl lågt placerade i lönehänseende vid deras inordnande i 7:e lönegraden enligt den från och med den 1 juli 1925 gällande löneplanen. En något högre löneställning för ifrågavarande befattningshavare synes befogad med hänsyn till arten och omfattningen av det uppbörds- och redovisningsarbete, som åligger dem, samt deras befälsställning i förhållande till den å stationernas räkenskapsavdelningar placerade personalen. Den från befattningshavarnas sida påyrkade uppflyttningen till 11:e lönegraden kan dock enligt lönenämndens uppfattning på intet sätt anses motiverad. Lönenämnden vill i stället ansluta sig till telegrafstyrelsens förslag därom att kassörsbefattningen uppflyttas från 7:e till 8:e lönegraden ävensom att en ny kassörsbefattning inrättas inom 10:e lönegraden.

Beträffande de särskilda tjänsternas fördelning på de olika lönegraderna — den 8:e, den 10:e och den 12:e, i vilken sistnämnda grad befattningen förste kassör fortfarande skulle vara inordnad — vill det synas lönenämnden, som om den av telegrafstyrelsen angivna beräkningsgrunden borde underkastas sådan jämkning, att de högre befattningarna ifrågakomme till inrättande först därest årsuppbörden uppgår till ett något högre minimibelopp än som av telegrafstyrelsen för olika fall angivits. Enligt telegrafstyrelsens förslag skulle den lägre kassörsbefattningen avses för stationer med årsuppbörd mellan 250,000 och 600,000 kronor och den högre för stationer med uppbörd mellan 600,000 och 1,000,000 kronor, under det förste kassör av styrelsen ansetts böra anställas å stationer med uppbörd överskridande 1,000,000 kronor. Lönenämnden vill i stället föreslå, att ifrågavarande gränser bestämmas med användandet av jämna latituder om 500,000 kronor och med anlitande av den utav telegrafstyrelsen tillämpade utgångssiffran 250,000 kronor. I enlighet härmed skulle kassörer inom 8:e lönegraden i allmänhet förekomma å stationer med normal årsuppbörd mellan 250,000 och 750,000 kronor samt kassörer i 10:e lönegraden å stationer med dylik uppbörd mellan 750,000 och 1,250,000 kronor. Därest årsuppbörden överstiger sistnämnda belopp, torde i regel förste kassör böra anställas.

Vid tillämpning av dessa principer bör givetvis icke en tillfällig stegring av årsuppbörden å en station medföra förändrad löneställning för kassören därstädes, utan bör uppflyttning ifrågakomma först sedan rörelsen vid stationen nått sådan utveckling, att enligt ovanstående regler samt med hänsyn till arbetets omfattning i övrigt en höjning av befattningen kan anses befogad. Erinras må ock, att de angivna uppbördssiffrorna hänföra sig till nuvarande trafikförhållanden och penningvärde, varför en förändring i dessa avseenden kan komma att inverka även beträffande den gränsbestämning, varom här är fråga.

Av det ovanstående framgår, att kassörsbefattningarna å telegrafverkets linjeexpeditioner icke beröras av de här ifrågasatta förändringarna beträffande stationskassörernas löneställning.»

Den löneställning, kassörerna vid telegrafverket vid inplaceringen å den gemensamma löneskalan från och med den 1 juli 1925 erhållit, synes, enligt vad utredningen giver vid handen, icke stå i skäligt förhållande till beskaffenheten av deras arbetsuppgifter och till deras ställning gentemot dem underlydande personal. Jämväl statsutskottet vid 1925 års riksdag har funnit dessa befattningars placering i löneskalan mindre gynnsam. Jag anser alltså skäl föreligga att bereda dessa befattningshavare en förbättrad löneställning och vill i sådant hänseende förorda telegrafstyrelsens av lönenämnden till-

*Departements-
chefen.*

styrkta förslag, att kassörsbefattningen uppflyttas till 8:e lönegraden samt att för större stationer inrättas en ny kassörsbefattning i 10:e lönegraden. Förste kassörsbefattningen torde alltjämt böra bibehållas i 12:e lönegraden. I fråga om dessa befattningars fördelning på de tre lönegraderna synas i huvudsak kunna tillämpas de av lönenämnden föreslagna grunder.

Riks-
telefonist.

Vidare har *styrelsen för kvinnliga telefontjänstemannaföreningarnas centralförening* gjort framställning om uppflyttning av rikstelefonist från 6:e till 7:e lönegraden.

Styrelsen erinrar, att denna befattning, som vid 1919 års löne reglering placerades i samma lönegrad som kanslibitråde, vid den nästlidet är verkställda inplaceringen i den gemensamma löneplanen inordnades i 6:e lönegraden, medan kanslibitråde placerades i 7:e lönegraden. Emellertid vore rikstelefonistens arbete långt mera krävande än kanslibiträdets samt utfördes under en oavlätlig speciell kontroll. Flera rikstelefonister hade tidigare på grund av minskad hörsel, allmän klenhet och dylikt icke kunnat kvarstå i trafiktjänsten utan förflyttats till kanslibiträdesbefattningar, och genom dessa befattningars placering i högre lönegrad än rikstelefonist hade dessa förflyttningar blivit en befordran.

Telegrafstyrelsen tillstyrker framställningen under framhållande av olägenheterna av och orättvisan i den nuvarande anordningen. Därjämte meddelar styrelsen, att ett bifall till framställningen skulle medföra en årlig kostnadsökning av — fränsett dyrtidstillägg — omkring 225,000 kronor, varvid dock bortföle nu utgående personliga lönefyllnader av omkring 22,000 kronor.

Lönenämnden avstyrker framställningen samt anför i huvudsak följande.

Den nuvarande placeringen å löneskalan av rikstelefonistbefattningen kunde icke anses innebära, att denna befattning i och för sig blivit för lågt ställd i lönehänseende, utan syntes — även med iakttagande av den numera gällande bestämmelsen att kvinnlig befattningshavare icke ägde rätt att åtnjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad — bäst motsvara såväl befattningens löneställning före den 1 juli 1925 som de med densamma förenade arbetsuppgifterna. Då placeringen i olika lönegrader av rikstelefonister och kanslibiträden innebure en betydande olägenhet, syntes måhända i stället kunna tagas under omprövning, huruvida icke kanslibiträdesbefattningen från och med den 1 juli 1925 blivit något för högt placerad och därför skäligen borde nedflyttas till samma lönegrad som den, i vilken rikstelefonistbefattningen samtidigt inordnats. Lönenämnden ansåge sig dock icke böra för närvarande framställa något yrkande i sådant hänseende, men funne en övergång till den tidigare likställigheten mellan dessa befattningar utgöra ett önskemål, som borde beaktas vid en kommande, allmän löne reglering.

Departements-
chefen.

Den nästlidet är skedda inplaceringen av kanslibiträdena i 7:e lönegraden motiverades huvudsakligen med deras större kvalifikationer i jämförelse med lägre kvinnliga kontorstjänster och med att de vid föregående löne reglering blivit mindre gynnade i jämförelse med övriga kvinnliga befattningshavare. Liknande skäl torde emellertid icke kunna åberopas för inordnande av rikstelefonist i högre lönegrad än den 6:e. Ehuru jag inser de anmärkta svårig-

heterna med kanslibiträdes och rikstelefonists placering i olika lönegrader, finner jag alltså tillräcklig anledning icke föreligga att bereda en högre löneställning åt rikstelefonisterna.

Den av lönenämnden antydda möjligheten att nedflytta kanslibiträdena i 6:e lönegraden torde åtminstone för närvarande icke böra anlitas.

Jag övergår härefter till de övriga frågor, som torde böra i detta sammanhang behandlas.

I proposition nr 152 till 1922 års riksdag angående omorganisation av postsparbanken och införande av postgirorörelse m. m. föreslogs, bland annat, att generaldirektörens och chefsens för postverket arvode skulle höjas från 18,000 till 22,000 kronor, att arvode till ifrågasatta tre postfullmäktige skulle fastställas till ett årligt belopp av 4,000 kronor för den fullmäktige, som icke tillika vore fullmäktig i riksbanken eller i riksgäldskontoret, och 1,800 kronor för en var av de övriga två fullmäktige, att såsom närmaste man till och ställföreträdare för byråchefen å den byrå, till vilken postsparbanks- och postgiroärendena skulle höra, skulle anställas en förste kamrer med avlöning i dåvarande 17:e för manliga tjänstemän avsedda lönegraden samt att för tjänstgöring inom förenämnda byrå skulle inrättas två kamrerstjänster med avlöning enligt dåvarande 15:e lönegraden. Kamrerarna skulle placeras, den ena å byråns postsparbanksavdelning och den andra å dess postgiroavdelning.

Förbättrade
avlönings-
förmåner
åt vissa
befattnings-
havare i
postverket.

Riksdagen godkände i huvudsak propositionen, i vad densamma avsåg omorganisation av postsparbanken, men avtog förslaget om införande i Sverige med 1923 års ingång av postgirorörelse. När postgirorörelse sålunda icke kom till stånd, beslöt riksdagen, bland annat, att arvodet till generaldirektören och chefen för postverket skulle utgå med 20,000 kronor, att arvoden till de tre postfullmäktige, vilka benämndes postsparbanksfullmäktige, skulle bli 3,000 respektive 1,200 kronor, att i stället för den föreslagna förste kamrerstjänsten skulle inrättas en notariebefattning samt att den såsom föreståndare å postgiroavdelningen föreslagna kamrerbefattningen skulle utgå och å byrån sålunda finnas allenast en kamrer, vilken skulle fylla uppgiften såsom byråchefens närmaste man och ställföreträdare.

Frågan om postgirorörelsens införande i Sverige blev åter aktuell vid 1924 års riksdag. Kungl. Maj:t förelade då riksdagen proposition (nr 209) med förslag till förordning angående postgirorörelse, och riksdagen biföll i väsentliga delar förslaget, varefter den nya rörelsen började drivas med ingången av år 1925.

I skrivelse den 12 september 1925 har *generalpoststyrelsen* gjort framställning om tilläggsarvode till vissa personer i anledning av postgirorörelsens införande. Styrelsen anför till stöd härför följande:

Det syntes styrelsen ostridigt, att införandet av postgirorörelse i svenska postverket komme att öka såväl generaldirektörens som postsparbanksfullmäktiges arbete. Enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser skulle nämligen de senare deltaga i handläggningen av postgiroärenden i styrelsen

i samma omfattning som i fråga om ärenden berörande postsparbanken. Vid sådant förhållande syntes det vara i sin ordning, att till dem utgående arvoden i någon mån förhöjdes. Styrelsen föresloge därför en höjning av generaldirektörens arvode med 2,000 kronor till 22,000 kronor samt av postsparbanksfullmäktiges arvoden med 500 respektive 800 kronor eller till 3,500 respektive 2,000 kronor. Ehuru grundad anledning funnes, att postgiörörelsen, som under den gångna delen av år 1925 vunnit allt större anslutning, skulle slå igenom och bliva bestående, ansåge styrelsen försiktigheten bjuda, att de föreslagna arvodesökningarna gäves provisorisk karaktär.

Postgiörörelsen hade organiserats enklare än vad ursprungligen förutsatts och till och med betydligt mindre kostsamt än som föreslogs i förenämnda proposition nr 152 till 1922 riksdag. Sålunda hade endast ett postgiörkontor inrättats, vilket förlagts till styrelsens femte byrå, vilken alltså handlade all kontobokföring rörande postgiörörelsen. På grund härav och då vid rörelsens införande inga överordnade befattningar inrättades å nyssnämnda byrå, hade arbetsbördan för de högre tjänstemännen å denna byrå, nämligen — förutom byråchefen — kamrern och notarien, i högst väsentlig grad ökats. Kamrern vore numera i första hand ansvarig för postsparbankens och postgiörörelsens räkenskaper, och då hans tid sålunda vore fullt utnyttjad av kamerala göromål, måste notarien i stor utsträckning anlitas för utredningar och vissa andra uppgifter, som i 1922 års förslag ansetts böra tillkomma den då ifrågasatte förste kamrern. Därtill komme, att åtminstone under de närmaste åren, då postgiörörelsen vore ny och jämförelsevis föga känd, av de ledande krafterna å femte byrån erfordrades ett målmedvetet och energiskt arbete för postgiörörelsens utveckling. Med hänsyn härtill ansåge styrelsen dessa tjänstemän böra tillerkännas avlöningstillägg att utgå tillsvidare så länge postgiörärendena handlades av femte byrån och de av postgiörörelsens införande framkallade förhållandena icke definitivt ordnats; och föresloge styrelsen tilläggens belopp till skillnaden mellan nu utgående avlöningar och den avlöning, vederbörande skulle hava uppburit, därest kamrerstjänsten tillhört 27:e och notarietjänsten 24:e lönegraden, eller för kamrern 960 kronor och notarien 912 kronor.

Lönenämnden har i utlåtande den 16 oktober 1925 ansett den av postgiörörelsen föranledda utvidgningen av vederbörandes arbetsuppgifter skäligen böra medföra någon förhöjning av arvodena till generaldirektören och postsparbanksfullmäktige. Med hänsyn till att postgiörörelsen åtminstone tills vidare icke nått en utveckling eller omfattning, som kunde anses jämförlig med postsparbanksrörelsen, finner lönenämnden det av generalpoststyrelsen ifrågasatta arvodestillägget åt generaldirektören skäligen böra bestämmas till hälften av det arvode, som före postsparbankens omorganisation med 2,000 kronor utgick till generaldirektören i egenskap av ordförande i styrelsen för postsparbanken, varigenom generaldirektörens arvode skulle bliva 21,000 kronor. Mot det föreslagna avlöningstillägget, 500 kronor, till den postsparbanksfullmäktige, som icke tillika är fullmäktig i riksbanken eller riksgäldskontoret, har lönenämnden icke haft något att erinra, varemot avlöningstillägget till var och en av de övriga postsparbanksfullmäktige synts lönenämnden böra begränsas till 600 kronor, varigenom deras arvode skulle komma att uppgå till det i 1922 års proposition nr 152 föreslagna beloppet, 1,800 kronor.

Lönenämnden har däremot, huvudsakligen av principiella skäl, avstyrkt generalpoststyrelsens förslag om provisoriska avlöningstillägg till kamrern

och notarien. Skulle befattningarna på grund av postgiroörelsens införande anses hava för framtiden blivit av mera krävande art än förr och på grund härav vara förtjänta av en högre löneställning än som motsvarar den lönegrad, till vilken respektive befattning för närvarande är hänförd, anser nämnden det böra tagas under öfvervägande, huruvida ifrågavarande tjänster, vilka nu tillhöra 24:e, respektive 21:a lönegraden, böra utbytas mot ordinarie befattningar inom högre lönegrader än de angivna.

Med anledning härav har *generalpoststyrelsen* i skrivelse den 20 november 1925 anfört, att styrelsen icke ville motsätta sig en mera definitiv lösning av frågan om kamrerns och notariens lönetillägg, därest Kungl. Maj:t skulle finna en sådan lösning vara att föredraga.

Styrelsen förklarar sig alltjämt vara av den bestämda uppfattningen, att dessa två befattningshavare icke för närvarande intoge den tjänsteställning, vartill arten av dem påvilande arbete borde berättiga dem, samt lämnar här efter en redogörelse för arbetsuppgifterna å femte byrån, varunder det för postgiroörelsen inrättade postgirokontoret direkt förlagts, ävensom för kamrerns och notariens åligganden. Beträffande denna redogörelse torde få hänvisas till handlingarna.

Med stöd av den verkställda utredningen hemställer styrelsen, att, därest styrelsens ovanberörda framställning om vissa avlöningstillägg åt kamrern och notarien icke vunne bifall, åtgärder måtte vidtagas för uppflyttning av kamrersbefattningen till 27:e lönegraden och utbyte av notariebefattningen mot en sekreterarebefattning i 24:e lönegraden.

Lönenämnden har i förnyat utlåtande den 9 december 1925 tillstyrkt sistberörda förslag om uppflyttning av ifrågavarande tjänster, dock, vad angår kamrern, endast till 26:e lönegraden. Lönenämnden anför, att vid intet av de övriga kommunikationsverken befattningen såsom kamrer eller därmed likställd tjänst hänförts till så hög lönegrad som den 27:e och att enligt lönenämndens mening kamrersbefattning vid postverket skäligen borde inordnas i samma lönegrad som befattningarna kameralintendent vid telegrafverket och kamrer vid statens järnvägar eller sålunda i 26:e lönegraden.

I fråga om placeringen i löneklass av de nuvarande innehavarna av här omhandlade befattningar efter tjänsternas uppflyttning i lönegrad anser lönenämnden böra tillämpas enahanda övergångsbestämmelser, som enligt punkt A 2 i kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 214) meddelats beträffande innehavare av befattning, vilken från och med den 1 juli 1925 uppflyttats från förutvarande 15:e lönegraden till 26:e lönegraden å den nya löneplanen.

Enligt vad jag inhämtat, uppgår antalet innehavare av postgirokonto för närvarande till omkring 5,600 och ökas detta antal med 20 å 30 för varje arbetsdag. Antalet omsättningsposter belöpa sig i medeltal till omkring 19,000 per arbetsdag. Därjämte må erinras, att Kungl. Maj:t den 15 januari 1926 be- myndigat generalpoststyrelsen att tillsvidare i anslutning till postgiroörelsen förmedla betalning av skatt samt genom kungörelse samma dag (nr 7) förordnat, att redogörare hos statsmyndighet skall vara skyldig att tillsvidare

Departements
chefen

till postverket redovisa belopp, som tjänsteman önskar genom avdrag å sin avlöning avsätta till skatt medelst inbetalning å postgirokonto. Vidare har Kungl. Maj:t den 29 januari 1925 förordnat, att utmätningsmän, förrättningsmän, som avses i 3 § utsökningslagen, tjänstemän, som under magistrats inseende och ansvar handhava uppbörd, indrivning och redovisning av kronoutskylder eller böter, domsverkställare samt exekutionsbiträden skola för medel, som de i kraft av sitt uppdrag uppbära, öppna postgirokonto. Genom dessa åtgärder lärer en ytterligare stegring av postgirorelsen komma att inträda. Man torde alltså kunna säga, att postgirorelsen numera genomgått försöksstadiet och att rörelsen så inträngt i det allmänna medvetandet, att dess tillvaro för framtiden kan betraktas såsom tryggad. Vid sådant förhållande synes det skäligt, att, såsom ursprungligen avsetts, någon ersättning beredes generaldirektören och postsparbanksfullmäktige för det ökade arbete och ansvar, som genom postgirorelsens införande kommit att åvila dem och som med rörelsens fortgående utveckling kommer att ytterligare växa. Jag anser mig alltså böra tillstyrka, att av sådan anledning arvodena till dessa personer från och med den 1 juli 1926 höjas, och torde denna höjning lämpligen böra ske med de belopp, som förordats av lönenämnden och som i intet fall överstiga vad år 1922 föreslogs. I enlighet härmed skulle alltså arvodena bestämmas för generaldirektören till 21,000 kronor, för den postsparbanksfullmäktige, som icke tillika är fullmäktig i riksbanken eller i riksgäldskontoret, till 3,500 kronor och för en var av de övriga två postsparbanksfullmäktige till 1,800 kronor.

Vid postgirorelsens införande förutsattes av statsmakterna, att detta icke skulle medföra någon utökning av postverkets ordinarie personal. Till följd härav hava kamreraren och notarien å generalpoststyrelsens femte byrå, vilka under byråchefen utöva den mera direkta ledningen av postgiroärendena och vilkas arbetsböda givetvis ökats och alltjämt ökas redan på grund av postsparbanksrörelsens fortgående stegring, fått sina arbetsuppgifter ytterligare avsevärt utvidgade till såväl art som omfattning. Då det åtminstone icke för närvarande torde böra ifrågasättas att avlasta dessa befattningshavares arbetsböda genom att utbygga organisationen av postgirorelsen med nya ordinarie befattningar av högre grad, synes det lämpligt och skäligt att bereda dem en löneställning, som bättre än den nuvarande svarar mot det med befattningarna numera förenade arbete och ansvar. Med hänsyn till vad ovan anförts rörande postgirorelsens bestånd och framtida utveckling lärer en sådan avlöningsförbättring böra givas en mera stadigvarande karaktär, och vill jag därför i sådant hänseende förorda, att kamrersbefattningen placeras i 26:e lönegraden och notarietjänsten förändras till en sekreterarbefattning i 24:e lönegraden. Vid bifall till vad sålunda föreslagits, vilket torde böra tillämpas från och med den 1 juli 1926, skulle antalet sekreterare i 24:e lönegraden i postverket ökas från 3 till 4 samt antalet notarier minskas från 9 till 8.

Mot vad lönenämnden föreslagit i fråga om övergång till de uppflyttade befattningarna har jag intet att erinra.

I skrivelse den 26 augusti 1925 har *telegrafstyrelsen* gjort framställning om beredande av särskilt arvode åt de befattningshavare vid telegrafverket, som förrätta göromål som inkasserare å telefonstationerna i Stockholm. Härom anför styrelsen:

Inrättande
av inkasse-
rartjänster
vid telegraf-
verket.

Som inkasserare å Stockholms telefonstationer vore för närvarande anställda 7 stationsförmän, 10 förste stationsbiträden och 16 stationsbiträden.

Inkasserarna hade med stöd av kungörelsen den 30 juni 1920 (nr 529) angående vissa tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet den 19 juni 1919 tillerkänts felräkningspenningar med högsta utgående belopp eller högst 500 kronor. Styrelsen ansåge, att inkasserarna genom berörda anordning kommit i åtnjutande av en efter arbetets värde väl anpassad sammanlagd avlöning.

Det förhållande att så relativt stor del av inkomsten utgjordes av felräkningspenningar, vilka finge uppbäras endast under verklig tjänstutövning, medförde emellertid, att inkasserarna vid semester och sjukledigheter finge vidkännas större avdrag än som kunde anses skäligt. För att råda bot för detta missförhållande funne styrelsen önskligt, att en uppdelning gjordes av det belopp, som nu utgjordes av felräkningspenningar, i dels ett fast arvode, vilket finge behållas vid semester och i viss omfattning även vid tjänstledighet för sjukdom, dels felräkningspenningar till ett mindre belopp.

Ifrågavarande särskilda arvode syntes styrelsen lämpligen böra fastställas till 300 kronor för år, varå dyrtidstillägg skulle utgå, samt det årliga beloppet av felräkningspenningar till högst 240 kronor.

Telegrafverkets inkasserarförening har hemställt, att för inkasserarna i Stockholm måtte inrättas två särskilda befattningar, nämligen förste inkasserare och andre inkasserare med placering i 9:e respektive 8:e lönegraden eller att, därest detta icke vunne bifall, de nuvarande inkasserarna måtte uppflyttas, så att de erhöle lön enligt 8:e och 9:e lönegraderna, och skulle enligt båda alternativen felräkningspenningarna minskas till 300 kronor. Som stöd härför anför föreningen huvudsakligen, att inkasserarnas löneställning genom sammanslagningen av de båda telefontäten i Stockholm och det tidigare tillämpade provisionssystemets avskaffande väsentligen försämrats samt att de genom den nuvarande lönegradsplaceringen icke blivit i lönehänseende fullt tillgodosedda.

Lönenämnden har i denna fråga anfört:

Ifrågavarande personal vore för närvarande fördelad på tre olika lönegrader, nämligen den 8:e (stationsförmän), den 6:e (förste stationsbiträden) och den 5:e (stationsbiträden). Till envar av dessa tjänstemän utginge felräkningspenningar med 480 kronor för år räknat. För inkasserare tillhörande en högre lönegrad uppginge, enligt vad lönenämnden inhämtat, den årliga uppböörden i regel till större belopp än för motsvarande befattningshavare inom en lägre grad. Härvidlag kunde dock vissa omständigheter inverka förskjutande, såsom inkasserare-distriktets läge och omfattning, antalet av sådana abonnenter, som inbetalade sina avgifter till rikstelefonbyrån m. m. Vissa av inkasserarna hade ock tilldelats uppdrag av mera speciell natur.

I likhet med telegrafstyrelsen ansåge lönenämnden, att de nu till ifrågavarande inkasserare utgående felräkningspenningarna utgjorde en allt för stor del av vederbörande befattningshavares sammanlagda inkomst i tjänsten. Enligt nämndens mening måste det dock anses mindre lämpligt att verkställa den härvidlag önskvärda omläggningen på sådant sätt, att tjänstemannen vid sidan av den enligt löneplanen utgående lönen tilldelades ett

särskilt, fast arvode. De inkasseringögöromål, varom fråga vore, utgjorde tjänstemannens normala sysselsättning och vore sålunda icke att hänföra till sådant utom vederbörandes vanliga tjänsteutövning fallande uppdrag eller arbete, för vilket enligt 40 § i avlöningsreglementet särskild gottgörelse ansetts kunna ifrågakomma. I stället syntes inkasserarna å Stockholms telefonstationer böra tilldelas en placering å löneskalan, som i stort sett motsvarade den av telegrafstyrelsen ifrågasatta omläggningen, varvid samtidigt beloppet av de till dem utgående felräkningspenningarna borde minskas. I sådant avseende ville lönenämnden — som icke ansåge sig kunna biträda inkasseraröreningens yrkande om befattningshavarnas uppflyttning till 8:e, respektive 9:e lönegraden — föreslå, att ifrågavarande inkasserare i regel hänfördes till 7:e lönegraden, samt att de för dem avsedda felräkningspenningarna fastställdes att utgå med högst 300 kronor för år räknat. De nu i 8:e lönegraden placerade inkasserarna borde givetvis fortfarande bibehållas i nämnda lönegrad och borde därjämte, för att icke lida minskning i sina hittillsvarande inkomster av tjänsten, så länge de förrättade här omhandlade inkasseringögöromål åtnjuta felräkningspenningar med till dem för närvarande utgående belopp. I mån av avgång syntes emellertid även sistnämnda tjänstemän böra ersättas med befattningshavare inom 7:e lönegraden och med felräkningspenningar enligt sålunda föreslagna grunder.

Vad nu föreslagits borde dock icke utgöra hinder för telegrafstyrelsen att även framdeles, om skäl därtill föreläge, tilldela det färre antal inkasserare — för närvarande två — som fått sig anförtrodda särskilda uppgifter av mera kvalificerad art, löneställning såsom stationsförmän inom 8:e lönegraden.

Lönenämndens förslag beträffande inkasserarna innebure i utgiftsavseende för telegrafverket omedelbart endast en obetydlig ökning av tillhopa några kronor i månaden, under det att för dem av bemälda befattningshavare, som komme att placeras i 7:e lönegraden, förslagets genomförande skulle medföra möjlighet till framtida uppflyttning i högre löneklass än som kunde ifrågakomma i deras nuvarande ställning och därjämte förbättrade pensionsförhållanden.

Även enligt min mening föreligga omständigheter, som tala för att en förändring vidtages i fråga om avlöningsberäkningen för de befattningshavare vid telegrafverket, vilka handhava inkasseringen å telefonstationerna i Stockholm. Av skäl, lönenämnden anført, torde det lämpligaste sättet för en dylik omläggning vara att med minskning av felräkningspenningarna uppflytta ifrågavarande befattningshavare i sådan lönegrad, att deras sammanlagda inkomst i stort sett motsvarar deras nuvarande. På grund härav anser jag mig böra tillstyrka lönenämndens förslag, att för ifrågavarande befattningshavare vid telegrafverket inrättas en särskild befattning, benämnd inkasserare, med placering i 7:e lönegraden och med felräkningspenningar om högst 300 kronor för år. Vad lönenämnden föreslagit i fråga om bibehållande och anställande inom 8:e lönegraden av vissa befattningshavare med mera kvalificerat inkasseringarbete har ej givit mig anledning till erinran.

Slutligen må i detta sammanhang omnämnas, att framställningar inkommit dels från trafiktjänstemännens riksförbund om beredande av avlöningsförbättring för vissa i 15:e lönegraden placerade tjänstemän, dels från telegrafverkets personalförbund om uppflyttning av befattningen reparatör vid

Departement-
schefen.

Övriga
framställ-
ningar om
förbättrad
löneställning
m. m.

telegrafverket från 7:e till 8:e lönegraden, dels ock från telegrafstyrelsen om inrättandet av en ny ordinarie notariebefattning å styrelsens linjebyrå.

Vad förstnämnda framställning angår, har trafiktjänstemännens riksförbund, under åberopande av det av föregående års riksdag fattade beslutet om rätt för lokomotiveldare vid statens järnvägar att under vissa förutsättningar efter uppnådda 40 år komma i åtnjutande av visst personligt lönetillägg, hemställt, att liknande förmåner måtte beredas postassistenter vid postverket, telegrafassistenter vid telegrafverket samt stationsskrivare och kontorsskrivare vid statens järnvägar. Denna framställning har avstyrkts av såväl vederbörande verksstyrelser som lönenämnden och finner jag ej heller för egen del anledning att nu framlägga förslag i denna fråga. Senast vid föregående års riksdag var en liknande framställning föremål för prövning, men föranledde då ej åtgärd; och hava sedan dess nya omständigheter icke tillkommit till stöd för den ifrågasatta åtgärden.

Ej heller finner jag tillräckliga skäl föreligga att nu företaga någon rubbning av den ställning å avlöningsskalan, som tilldelats reparatörer vid telegrafverket. Mot en dylik rubbning, som säkerligen skulle komma att få konsekvenser för vissa andra reparatörsgrupper, hava jämväl telegrafstyrelsen och lönenämnden ställt sig avvisande.

Vad slutligen beträffar frågan om inrättandet av en ny ordinarie notariebefattning i telegrafstyrelsen, så torde härmed tills vidare kunna anstå.

De av mig ovan förordade förslagen skulle medföra åtskilliga ändringar i den vid gällande avlöningsreglemente för kommunikationsverken fogade tjänsteförteckningen. Det synes emellertid av praktiska skäl lämpligt, att särskilt förslag om ändring i tjänsteförteckningen icke behöver underställas riksdagen för varje gång sådan jämkning sker beträffande befattning vid dessa verk, att tjänsteförteckningen därav beröres. Ett förslag i sådan riktning har jämväl, så vitt civilförvaltningen angår, framlagts i innevarande års statsverksproposition, avdelningen »Utgifter, för flera huvudtitlar gemensamma frågor», under punkten »Personalindragningar i statsdepartementen» (sid. 30 och 31). I överensstämmelse härmed torde även beträffande kommunikationsverkens avlöningsreglemente bemyndigande böra utverkas för Kungl. Maj:t att för varje år verkställa de ändringar i tjänsteförteckningen, som föranledas av riksdagens beslut beträffande befattningar vid kommunikationsverken.

I anslutning härtill synes Kungl. Maj:t jämväl böra bemyndigas att vidtaga de redaktionella ändringar i 5 § 1 mom. och 42 § av avlöningsreglementet, som må föranledas av riksdagens beslut beträffande i dessa författningsrum uppräknade befattningshavare.

Slutligen må erinras, att i 12 § 2 mom. b) av avlöningsreglementet, sådant detta författningsrum lyder enligt kungörelse den 21 juni 1922, stadgas, att lokomotivförare, som vid befordran till lokomotivmästare åtnjöt lön enligt 10:e löneklassen, äger i fråga om begynnelselönen i den nya tjänsten samt för vidare uppflyttning till högre löneklass tillgodonjuta den i 1 mom., andra stycket.

av nämnda paragraf medgivna förmån. Efter den ändring av lönegradernas och löneklassernas beteckning, som nästlidet år genomfördes, motsvaras nyssnämnda 10:e löneklass numera av 14:e löneklassen. Emellertid blev därav betingad ändring i förevarande författningsrum icke vidtagen. Denna ändring torde emellertid nu böra ske, och förutsätter jag, att därest Kungl. Maj:t på sätt jag föreslagit erhåller bemyndiganden att vidtaga ändring i vissa delar av avlöningsreglementet ävensom i tjänsteförteckningen, Kungl. Maj:t skall vara oförhindrad att i samband därmed företaga ifrågavarande redaktionella ändring.

Departementschefens hemställan.

Under återopande av vad jag sålunda i skilda avseenden anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1:o) dels godkänna de av mig förordade grunderna för omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av mig framlagt förslag utfärda de övergångsbestämmelser, som vid omklassificeringens genomförande erfordras;

2:o) besluta, att arvodena till nedannämnda befattningshavare vid postverket skola från och med den 1 juli 1926 utgå med följande belopp för år räknat:

generaldirektören och chefen.....	krönor 21,000,
postsparbanksfullmäktig, som icke tillika är fullmäktig i riksbanken eller i riksgäldskontoret.....	» 3,500,
postsparbanksfullmäktig, som tillika är fullmäktig i riksbanken eller i riksgäldskontoret,.....	» 1,800;

3:o) besluta, med tillämpning från och med den 1 juli 1926, att i den vid avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk fogade tjänsteförteckningen skola upptagas följande nya befattningar, nämligen

vid postverket:

- i 26:e lönegraden: kamrer,
- » 25:e » : postmästare av klass 1 A,
- » 16:e » : stationsmästare av klass 5;

vid telegrafverket:

- i 10:e lönegraden: kassör,
- » 8:e » : kassör,
- » 7:e » : inkasserare;

vid statens järnvägar:

i 25:e lönegraden: stationsinspektor av klass 1 A;

att följande i nyssnämnda tjänsteförteckning upptagna befattningar skola erhålla nedan angivna ändrade benämningar, nämligen

vid postverket:

postmästare av klass 1 benämningen postmästare av klass 1 B, stationsmästare av klass 1, 2 och 3 benämningarna stationsmästare av klass 6, 7 respektive 8;

vid statens järnvägar:

stationsinspektor av klass 1 benämningen stationsinspektor av klass 1 B;

att ur tjänsteförteckningen skola utgå följande befattningar, nämligen:

vid postverket:

ur 24:e lönegraden: kamrer;

vid telegrafverket:

ur 7:e lönegraden: kassör;

4:o) besluta, att antalet av följande befattningar skall från och med den 1 juli 1926 utgöra:

vid postverket:

kamrer	1
postmästare av klass 1 A	7
sekreterare i 24:e lönegraden	4
postmästare av klass 1 B	33
» » » 2	49
notarie	8;

vid telegrafverket:

telegrafkommissarie av klass 1 A	7
» » » 1 B	20
» » » 2	22;

vid statens järnvägar:

stationsinspektor av klass 1 A	4
» » » 1 B	24
» » » 2	21;

5:o) medgiva, att vissa postexpeditörer och förste postexpeditörer må personligen tilldelas avlöning i huvudsaklig överensstämmelse med av mig föreslagna grunder; samt

6:o) bemyndiga Kungl. Maj:t att i 5 § 1 mom. och 42 § av avlöningsreglementet ävensom i den vid reglementet fogade tjänste-

förteckningen vidtaga de ändringar, som föranledas av riksdagens beslut beträffande befattningar vid kommunikationsverken.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.